

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

วิทยานิพนธ์

ของ

จารุวัชร เคนพันคร้อ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**THE MANAGEMENT OF COMMUNITY LEARNING RESOURCES
TO DEVELOP EDUCATIONAL QUALITY IN SCHOOLS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 32**

Jaruwat Kenpankro

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in
Educational Administration**

March 2020

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32		
ผู้วิจัย	จารุวัชร เคนพันคร้อ		
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาน	ที่ปรึกษาหลัก	
	อาจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช	ที่ปรึกษาร่วม	
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และระยะที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพ จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 66 คน และครู จำนวน 279 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 345 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และกำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรพัฒนาระบบบริหารและการจัดการของโรงเรียนให้สนองตอบต่อภาระงานที่ปฏิบัติ โดยบูรณาการกับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่หลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่นอยู่เป็นระบบ สามารถตรวจสอบและรายงานต่อสาธารณะชนได้

TITLE	The Management of Community Learning Resources to Develop Educational Quality in Schools under the Secondary Educational Service Area Office 32		
AUTHOR	Jaruwat Kenpankro		
THESIS ADVISORS	Dr. Krapan Sri - Ngan	Major Advisor	
	Dr. Sripen Poned	Co - advisor	
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2020

ABSTRACT

This research aims: 1) to study the condition of the management of community learning resources to improve the quality of education, 2) to compare the opinions of teachers and administrators towards the management of community learning resources to improve the quality of education, and 3) to study the guidelines of the management of community learning resources to improve the quality of education. The research instrument employed for data collection was 5-point rating scale questionnaire. The research was conducted in two phases: Phase 1 studying the condition of the management of community learning resources to improve the quality of education by analyzing to see its mean and standard deviation, and Phase 2 studying the guidelines of the management of community learning resources to improve the quality of education by comparing the opinion levels of the administrators and teachers in terms of school sizes by using t-test and comparing the opinion levels of the administrators and teachers in terms of status positions by using F-test one- way ANOVA and Scheffe' method. A p value of 0.05 was considered to be statistically significant. The samples of the study were 346 subjects including 66 administrators and 280 teachers by stratified random sampling. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.

The results of the research were as follows:

1. The management of community learning resources to improve the quality of education in overall was at a moderate level.

2. The comparison of the opinion of school administrators and teachers towards the management of community learning resources to improve the quality of education, classified by the school position, the results revealed that there was no difference in overall and each aspect.

3. The comparison of the opinion of school administrators and teachers towards the management of community learning resources to improve the quality of education, classified by the school size, the results showed that there was statistically significant difference at the .05 level.

4. Guidelines for developing the management of community learning resources to improve the quality of education was that there should be the improvement of school administration and management system to serve the operating tasks by integrating with the various environments existing in the community systematically. Also, it can be monitored and reported to the public.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่ง
จากรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.โกวิท
วัชรินทรานุกร กรรมการสอบ อาจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ
อาจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและชี้แนะ
ข้อบกพร่องอย่างดียิ่งตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งนายวิรัตน์ แสงกุล นายพีระวัฒน์
เสวตรพัชร อาจารย์ ดร.ศาสตรา สายสุนันทรามย์ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ
ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงเรียน และคณะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 32 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อของเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจ และมีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพรมมา คุณแม่ประนอม เคนพันศรี และนางสาวธนัญญา
สุจริตภักดี ที่เป็นแรงสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ

ขอมอบคุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้เป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา
บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จารุวัชร เคนพันศรี

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษา.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น.....	18
มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้.....	36
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
กรอบแนวคิดงานของการวิจัย.....	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
5	99
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายของการวิจัย	99
สมมติฐานของการวิจัย	99
วิธีการดำเนินการวิจัย	100
สรุปผลการวิจัย	102
อภิปรายผล	1055
ข้อเสนอแนะ	109
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	109
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป	110
บรรณานุกรม	111

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	121
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	122
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย.....	125
หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	126
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	127
ภาคผนวก ค คำนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	127
ภาคผนวก ง คุณภาพของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	146
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน	58
4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง.....	68
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวม.....	69
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการบริหารการศึกษา โดยรวมและรายข้อ	71
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยรวมและรายข้อ	74
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านผลการเรียนของนักเรียน โดยรวมและรายข้อ	77
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมและรายข้อ.....	80
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมและรายข้อ	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการให้บริการแหล่งเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ 86
4.9	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง 89
4.10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน รายด้าน 90
4.11	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน 91
4.12	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวม 92
4.13	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา..... 92
4.14	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน 93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านผลการเรียนของนักเรียน	94
4.16 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม	94
4.17 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา.....	95
4.18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการให้บริการ	96

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
2.1 การจำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	28
2.2 แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้.....	33
2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม	34
2.4 แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมจากการสังเคราะห์เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
2.5 แนวทางการดำเนินตามนโยบายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อ การจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน	40
2.6 กรอบแนวความคิด	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดหลักการสำคัญ ใน มาตรา 49 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะ ยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดย ทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของ ประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่ เหมาะสมจากรัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดระบบการศึกษาในหมวด 3 มาตรา 15 การจัด การศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และสอดคล้องกับมาตรา 25 ที่กล่าวว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบให้พอเพียงและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและ นันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นและตรงตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาใน มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4)

ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) จึงกำหนดหลักการพัฒนา การศึกษาทั้งด้าน “คุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม” และกำหนดกรอบและสาระสำคัญของ การศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติอย่างเร่งด่วน 4 ประการหลักคือ 1) พัฒนาคูณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการ สื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและการต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ ห่างไกลยาเสพติด เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้สามารถ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 4) พัฒนาคุณภาพการจัดการบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 2)

ในการจัดการศึกษาตาม แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักที่จะเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีความสุขในการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ตามธรรมชาติ เน้นการฝึกปฏิบัติจริง จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทางโรงเรียนจึงจัดสภาพแวดล้อมภายในให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสนองต่อจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้นั้นจัดไว้ในรูปของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เน้นการฝึกปฏิบัติจริงทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวได้เรียนรู้จากสภาพจริงภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ได้สัมผัสจริง ทำให้การรับรู้ทำความเข้าใจง่ายขึ้น ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสังเกตและการทดลองหรือลงมือปฏิบัติเอง จนเกิดประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่คงทน เรียนรู้อย่างมีความสุข ความพอใจ สนุกสนานจึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดทำสื่อเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม (นันทนิจ เทียงพูน โกล. 2556 : 17)

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับและติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาและจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดห้องปฏิบัติการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตลอดจน การจัดบริการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนประกอบการเรียน การสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รู้จักคิด ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น และมีความสุข สนุกสนานมีความสุขในการเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551 : 135) โดยถือเป็นส่วนราชการที่เป็น หน่วยงานทางการศึกษา และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการจัดการความรู้ จึงต้อง ปรับบทบาทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบตัวและสังคมโลก โดยเฉพาะพระราชกฤษฎีกา กำหนดเป็นหลักการว่า ส่วนราชการต้องมีการพัฒนาความรู้ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ด้วยการจัดการความรู้ใน สถานศึกษา (จักรพงษ์ สุวรรณรัมย์, 2552 : 78) ซึ่งปัจจุบันสิ่งสำคัญที่ต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน คือ การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด และหัวใจคือ การเปลี่ยนแปลงจากการเป็นสังคมทาง ดิ่งไปสู่การเป็นสังคมทางราบ โดยสร้างวิธีการคิดและการกระทำ (กัญญาวัฒน์ สุขวราห์, 2558 : 37 ; จินดา โพธิ์อุบล, 2559 : 26) ซึ่งมีแนวทางที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาให้ทุกคนได้เห็นความ สำคัญของทรัพยากรอันเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ การเรียนรู้สรรพสิ่งทั้งหลายทั้งมวลที่มีอยู่ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน ประวัติ ท้องถิ่น ความเชื่อ ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญา อันเป็นทุนทางสังคมสำคัญและทรงคุณค่าและมี การบริหารจัดการเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน เช่น การกำหนด เป็นกลไกทางการศึกษาด้วยการทำให้เป็นหลักสูตรในทุกระดับตามความต้องการของท้องถิ่นและ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแนวทางการคิด การปฏิบัติได้จริง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ เิงบวกสำหรับท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 13)

การเรียนรู้ได้ดีที่สุด คือ การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น อันเป็นสื่อการเรียนรู้ใกล้ตัวนำมา ปรับเปลี่ยนความคิดทั้งในเชิงโครงสร้างทางสมอง ทางสังคมให้เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่าง มีความสมดุล การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของชุมชน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการคาดการณ์สิ่งที่จะ เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปลูวิ มณีวงศ์ (2558 : 37) พบว่า การจัดการศึกษา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ในท้องถิ่นให้ สามารถบูรณาการวิถีชีวิตในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ มีมากมายและหลากหลายใกล้ตัวผู้เรียน เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ครู พระและ ปราชญ์ชาวบ้านที่ประกอบสัมมาอาชีพ ดำเนินชีวิตอยู่นั้นล้วนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า สมควรสืบทอดวิชาความรู้ไว้ทั้งสิ้น บ้าน วัด โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป และเครื่องมือต่าง ๆ ล้วน

ประกอบด้วยศิลปะ ภูมิรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ นำสืบค้นความเป็นมาของประเพณี วัฒนธรรม อันเป็นมรดกของชาติทั้งสิ้น การผนวกแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นกับระบบการศึกษา ให้มีสาระท้องถิ่น บูรณาการในการจัดการเรียนการสอน และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับ บริบทของโรงเรียน ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ นำไปจัด ประสบการณ์ให้กับผู้เรียน มีการประเมินผู้เรียนตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาได้ตามสภาพจริง ให้ผู้เรียนเข้าถึงหลักสูตรด้วยการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพในเกิดความคิด รวบรวม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (เสกสรร นิยมเพ็ง. 2560 : 22) ซึ่งมีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของ การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความสำคัญที่สุด คือ บุคลากร รองลงมาคือ สื่อ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยรองอื่น ๆ ได้แก่ งบประมาณ ระบบการทำงาน โครงการพิเศษต่าง ๆ ที่ ดันสังกัดมอบหมายสนับสนุน นอกจากนี้มีฉัตรดี ปานจันทร์ (2553 : 10) กล่าวว่า หลักการจัด แหล่งเรียนรู้ในชุมชนต้องมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและขอบเขตที่ชัดเจน โดยโรงเรียนจะต้องมี การส่งเสริมสนับสนุน การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และภักกรรณ์ มานิตย์ (2550 : 53) กล่าวว่า การจัดการและการใช้แหล่งเรียนรู้ต้องมีการศึกษาสังเกตแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์และสามารถนำผล การวิเคราะห์นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาให้มากที่สุด

ผลจากการประเมินภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 32 รอบในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2556 พบว่า มีข้อเสนอแนะที่เป็นประเด็นปัญหา เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้พอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 32. 2557 : 37 - 38)

ประเด็นที่ 1 ปัญหาด้านผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านกระบวนการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และกิจกรรมส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านและศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากขึ้น และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนา

ประเด็นที่ 2 ปัญหาด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้และนำผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรมุ่ง ดำเนินการให้เป็นโรงเรียนในระดับท้องถิ่นที่ทันสมัยด้านการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี ควรร่วมมือกับชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การบริหารจัดการดำเนินการให้มีความ ก้าวหน้าทางด้านวิชาการ มีการจัดการเรียนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถนำ ความรู้สู่อาชีพได้และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาควรมุ่งดำเนินการให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์กลางทางด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ และพัฒนาให้เป็นศูนย์อินเทอร์เน็ตของ

ชุมชน แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษาควรเร่งปรับปรุงห้องสมุด และใช้เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของสถานศึกษาต่อไป นักเรียนจะมาค้นคว้าได้ตลอดเวลา ควรทำห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของสถานศึกษาอย่าให้ห้องสมุดหายไปจากโรงเรียน เร่งพัฒนาระบบการใช้ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในการหาข้อมูลความรู้ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติรอบสถานศึกษาให้มีความหลากหลายทั้งในเวลาเรียน และการศึกษาค้นคว้านอกเวลาเรียน จัดปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถบริการผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

ประเด็นที่ 3 ปัญหาด้านจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจังในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และนำผลวิจัยมาปรับปรุงการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มากขึ้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึง ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะในการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดและจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถบริการผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากปัญหาดังกล่าวทั้ง 3 ประเด็นนั้นสอดคล้องกับรายงานการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 32 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 32. 2557 : 25) พบว่า โรงเรียนในสังกัดส่วนใหญ่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ แต่มีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและในชุมชนให้เกิดประโยชน์ในระดับน้อยมาก สาเหตุเกิดจากขาดบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดงบประมาณ และกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียนในการเดินทางไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นในการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของวรรณภา เงินพุ่ม (2558 : 18 - 20) พบว่า คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ฉะนั้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และพบว่าการจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี

ด้วยสภาพ ปัญหา และความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยมีความสอดคล้องกับนโยบายจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) และให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ทั้งในและ นอกห้องเรียนอย่างเพียงพอ มีตารางเรียนที่ยืดหยุ่นตามจุดเน้น มีกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและ นอกห้องเรียน มีกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเวลาเรียน มีเครื่องมือ วัสดุและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมตามจุดเน้น และมีการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ครูควรใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างคุ้มค่า สามารถพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ซึ่ง ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการนำกลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และให้ สถานศึกษามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสามารถนำแนวทางการบริหารที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสนองนโยบายการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและบรรลุจุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารและครู ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศนำไปเผยแพร่ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 นำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนงานเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการศึกษการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพ โดยอาศัยการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยเนื้อหา 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 นโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 1.2 ความเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 1.3 การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน
- 1.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 1.5 การนิเทศการศึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 1.6 การให้บริการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2559 จาก 66 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 66 คน และครู 3,185 คน รวมทั้งสิ้น 3,251 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2559)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2559 จาก 66 โรงเรียน ได้จากการสุ่มประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608 - 610; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 - 149) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 345 คน ผู้บริหารใช้ประชากร 66 คน ส่วนครูใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครู

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 ขนาดเล็ก

3.1.2.2 ขนาดกลาง

3.1.2.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้ผู้บริหารใช้ประชากรซึ่งมีจำนวน 66 คน ส่วนครู จำนวน 279 จะทำการสุ่มให้กระจายไปตามกลุ่ม โรงเรียนและขนาดโรงเรียนตามสัดส่วน

2. **ตัวแปรที่ศึกษา** ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **แหล่งการเรียนรู้** หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศในท้องถิ่น และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

2. **การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้** หมายถึง การดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าในท้องถิ่น ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถนำมาเป็นสื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้

2.1 **การบริหารการศึกษา** หมายถึง การบริหารที่ผู้บริหาร โรงเรียน การเข้าใจ การเข้าถึง และการพัฒนา เป็นหลักการที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการของรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษาใน โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ไปสู่ความสำเร็จและยั่งยืน

2.2 **การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน** หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรม โดยการสร้างความสนใจในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมที่จำเป็นในการเรียนรู้ วางแผนในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ การฝึกทักษะกระบวนการคิด และการเผชิญสถานการณ์ จัดบทเรียนด้านเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน

2.3 **ผลการเรียนของนักเรียน** หมายถึง นักเรียนสามารถสำรวจค้นหาแหล่งเรียนรู้อันเป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถรู้จักตนเอง เรียนรู้แนวคิดแปลกใหม่และมีความก้าวหน้าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ฝึกปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

2.4 การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ปกครองต้องช่วยครูในขณะที่นักเรียนอยู่บ้าน ให้ความร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดู สร้างความรักความผูกพัน และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่มั่นคง

2.5 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการให้คำแนะนำตั้งแต่การวางแผน พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน วางโครงการดำเนินงาน โดยทำหน้าที่ปรึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระ

2.6 การให้บริการแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การให้บริการความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ และร่วมกับโรงเรียนพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3. สถานภาพตำแหน่ง หมายถึง การจําแนกบุคลากรในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามการกำหนดตำแหน่งของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยยึดเอาตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นหลัก จําแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

3.2 ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นข้าราชการครูที่ได้รับบรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู ไม่ต่ำกว่าตำแหน่งครูผู้ช่วย

4. ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง มีนักเรียนตั้งแต่ 499 คนลงมา

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

5. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 66 โรงเรียน

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารทางวิชาการจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด โดย มีรายละเอียดของเรื่องที่ศึกษาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษา
 - 1.1 ความสำคัญของนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 1.2 แนวการดำเนินการตามนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 2.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 2.3 ลักษณะของแหล่งเรียนรู้
 - 2.4 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
 - 2.5 แนวการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้
3. มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 3.1 ความเป็นแหล่งเรียนรู้
 - 3.2 มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 4.1 คุณภาพการศึกษา
 - 4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อ การจัดการศึกษา

การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2560 - 2579) มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้สรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560 : 15; สุทธิศ คงศรี. 2560 : 2 - 4)

1. ความสำคัญของนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 1 - 5)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติ ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ เพียงแต่ในการนำนโยบายไปใช้ในสถานศึกษาต้องประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันทางประวัติความเป็นมา ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และค่านิยมความเชื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามมาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษาว่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ตามมาตรา 8 ระบุว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามมาตรา 9 (6) บัญญัติว่าให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

ความสำคัญของการจัดการศึกษา ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 23 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบหรือตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา อันเป็นความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับครอบครัว

ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคม ระบบการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีให้มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ในเรื่องการจัดการการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาและการประยุกต์ใช้ว่าด้วยกระบวนการเรียนรู้ ตามมาตรา 24 บัญญัติว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. 2561 : 33 - 35)

1.1.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.1.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็นเกิดความรักในการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

1.1.3 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

1.1.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้จากแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

ในด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ตามมาตรา 25 บัญญัติว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ และมาตรา 27 บัญญัติว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และในการจัดการศึกษาต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มาตรา 29 บัญญัติว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ ต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาระหว่างท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา. 2556 : 16 - 21; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2561 : 33)

ในการจัดการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามมาตรา 38 บัญญัติว่า ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายซึ่งจะช่วยให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ (บรรเจิด มีกุล. 2555 : 27; สุคาร์รัตน์ ช่วยรักษา. 2558 : 34) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560 : 3 - 5)

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติ ต้องประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันทางประวัติความเป็นมาภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และค่านิยมความเชื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษาด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จักรวาล ความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นเกิดความรักในการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้จากแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

1.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

หลักการและเหตุผลของแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามระยะยาวเน้นยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนามีวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย สรุปได้ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561 : 45 - 52; จินดา โพธิ์อุบล. 2560 : 42)

1.2.1 พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ปลุกฝังและเสริมสร้างให้มีศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัยมีจิตสาธารณะ

คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและร่วมมือกับนานาประเทศ พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ผลิตและพัฒนาครู ณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานมีคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดี

1.2.2 สร้างให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้มีแนวนโยบาย ส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมและเรียนรู้ของสถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญาและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา ให้มีวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต

1.2.3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้มีแนวนโยบายนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนประชาชนประชาสังคมและทุกภาคส่วนของสังคม มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษาตลอดจนบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และสร้างวัฒนธรรม บนบรรทัดฐานแห่งความร่วมมือ ควรยึดแนวคิดที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) เน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาคือ พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

1.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

จินดา โพธิ์อุบล (2560 : 28) กล่าวว่า การศึกษาเอกสารแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาสรุปได้ตามพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 9 “...ในการพัฒนาประเทศนั้นเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอนเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชาเมื่อ

พื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และประหยัคนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2558 : 2 - 6) มีข้อมูลที่แสดงว่า ในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 จนถึง ฉบับที่ 12 มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ เงื่อนไข และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่เมื่อถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ต่อมาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องถึงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) และฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ให้การพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อันเนื่องมาจากประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งให้แก่ คน สังคม และระบบเศรษฐกิจ สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประเมินสถานการณ์ ความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ (ราชัญ วงศ์สอน, 2560 : 40) สำหรับแนวคิดหลักแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สรุปแนวคิดในการพัฒนาประเทศในอนาคต จำเป็นต้องเตรียมพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงภูมิทัศน์ของการพัฒนาทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อเผชิญการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับ ปัจเจก ครอบครั้ว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคในกระบวนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 1 - 22)

สรุปได้ว่า ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีสาระสำคัญที่เป็นเป้าหมายคือ การพัฒนาคนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง สร้างให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน บทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการติดตามประเมินผลช่วยให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนา บรรลุตามเป้าหมายและเป็นการสร้างความยั่งยืน มุ่งให้ คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน

1.4 การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)

จากการศึกษาเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปี 2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554 : 1 - 4) สาระสำคัญข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) จำนวน 4 เป้าหมาย 20 ตัวบ่งชี้ มานำเสนอให้สถานศึกษา พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาสูงขึ้นตามวิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” มีเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็น ดังต่อไปนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2561 : 55 - 58)

1.4.1 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ ให้โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ หลักสูตรและเนื้อหาให้มีคุณค่า ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

1.4.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาโดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษาด้วย

1.4.3 พัฒนาคนไทยให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.4.4 พัฒนาคุณภาพครูที่จะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักให้มาเป็นครู

1.4.5 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทุกระดับและประเภท สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.4.6 พัฒนาการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน ตามหลักธรรมาภิบาล

สรุปได้ว่าเป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) มีเป้าหมายยุทธศาสตร์ให้คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับสากล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษาโดย พัฒนาคอนไทยให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพครูที่จะเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักให้มาเป็นครู พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทุกระดับและประเภท สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและพัฒนาการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

การบริหารจัดการการเรียนรู้และประสิทธิภาพความเป็นแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ความเข้าใจความหมาย เข้าถึงความสำคัญ ลักษณะและประเภทของแหล่งเรียนรู้ พัฒนาการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ (นิรุฒ กลินจันทร์, 2559 : 36) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เบญญาภา อินตะวงค์ (2556 : 3) ให้แนวคิดว่าเป็นแหล่งรวมวิทยาการที่ได้รับการยอมรับ มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องหมายของความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ แหล่งหรือที่รวมอาจเป็นสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสารความรู้และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากที่มีครูเป็นผู้สอน มีความยืดหยุ่นตรงกับความต้องการและความพร้อม แหล่งเรียนรู้ คือ ศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ซึ่งอาจเป็นทั้งสิ่งที่เกิดเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เปรมฤดี ปุโรทกานนท์ (2556 : 16) ให้ความหมายว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศหรือประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนใฝ่แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้คือ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติหรือได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มเพื่อนและครู แหล่งที่ผู้เรียนอาจอาศัยการสืบค้นของตนเอง ถึงสิ่งที่มีอยู่รอบตัวที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่องและสร้างพฤติกรรม เพื่อจุดประสงค์ให้มีความสนใจใฝ่รู้และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Butler, Marshall & Leahy, 2015 : 108) โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น นับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ที่

พัฒนาขึ้นในบริบททางกายภาพและวัฒนธรรมทางปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม เป็นความรู้ของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมสืบทอดและพัฒนามาเป็นเวลานานร้อยพันปี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์คือ เป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการพิสูจน์ทดลองและกระบวนการคัดสรรปรับปรุงพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบมาแล้ว แต่ต่างกันตรงที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะจำเพาะเจาะจง เฉพาะชุมชนท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ สถานที่และสิ่งของที่อยู่ในชุมชน (สุมาลี วุฒิสถา. 2560 : 21) ซึ่งนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง แหล่งที่เป็นวิชาการสำหรับโรงเรียนประกอบด้วยสถานที่สิ่งต่าง ๆ และกิจกรรมทั้งหลายที่นำมาใช้ในการศึกษาของนักเรียนเพื่อให้เป็นผลเมืองดี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558 : 11)

ปฐวี มณีวงศ์ (2558 : 37) กล่าวว่าแหล่งชุมชนเป็นทรัพยากรที่ประกอบด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมด เช่น ประสบการณ์ซึ่งได้รับจากชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียน ธรรมชาติ ประชากร ไร่นา โรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มชุมชน องค์กรและสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนโครงสร้างและกระบวนการทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงในแหล่งชุมชน หรือสถาบันองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และวัตถุประสงค์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สามารถนำมาเป็นสื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพสังคม ประชาชน ชาติพันธุ์ การนับถือศาสนา การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล เทศบาลอำเภอและจังหวัด ที่ผู้เรียนใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงความรู้ในการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสารความรู้และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากที่มีครูเป็นผู้สอน มีความยืดหยุ่นตรงกับความต้องการและความพร้อม แหล่งเรียนรู้คือศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ซึ่งอาจเป็นทั้งสิ่งที่เกิดเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ในบริบททางกายภาพและวัฒนธรรมทางปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม เป็นความรู้ของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมสืบทอดและพัฒนามาเป็นเวลานานร้อยพันปี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์คือ เป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการพิสูจน์ทดลองและกระบวนการคัดสรรปรับปรุงพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบมาแล้ว

2. ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

วรรณภา เงินพุ่ม (2558 : 40) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

1. ได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัว ท้องถิ่น ชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์ของบุคคล สถานที่และบริบททางสังคม
2. เรียนในสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ
3. สามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากล จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง
5. มีส่วนร่วมในองค์กรท้องถิ่น บุคคลและครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น
6. ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

วิลาสินี พลธานี (2559 : 19) กล่าวว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจากสภาพจริง จากบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่สนใจศึกษาได้นับว่าเป็นชุมชนทรัพยากรที่สามารถค้นพบความรู้ ทำให้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

1. ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ปัญหาซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และทักษะจากกระบวนการดังกล่าว
3. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความหมาย และการสรุปความคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
4. ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง
5. การละเล่น การแสดง อาหาร ภาษา การแต่งกาย และความเชื่อในส่วนหนึ่งของแนวคิดที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้
6. ผู้สอนเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ ให้คำแนะนำและให้การสนับสนุน

แววพันธ์ ฉางข้าวชัย (2558 : 89) กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถได้ศึกษาหาความรู้และได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง สามารถนำความรู้จากท้องถิ่นไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือสร้างองค์ความรู้ได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัว ท้องถิ่นชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติระบบความสัมพันธ์ผ่านบุคคล สถานที่ และบริบททางสังคม
2. ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญสิ่งที่เรียน
3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากลสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในองค์กรท้องถิ่น บุคคลหรือครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดทักษะการแสวงหาและค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะชีวิต
8. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกตการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล การรู้ความหมายและการสรุปความคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
9. ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง
10. การละเล่น การแสดง อาหาร ภาษา การแต่งกาย และความเชื่อในส่วนของแนวคิดที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนา ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ให้ผู้อื่นรับรู้ได้

3. ลักษณะของแหล่งเรียนรู้

ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์ (2559 : 41) กล่าวว่า ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย มีดังต่อไปนี้

1. แหล่งเรียนรู้ตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ หรือการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
2. เป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงานและแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน
3. เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง
4. เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ ที่ใช้ศึกษาค้นคว้า วิจัยและฝึกอบรม
5. เป็นองค์กรเปิด ให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เต็มที่และทั่วถึง

6. สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้เรียนในเชิงรุกสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด และสะดวก

7. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

8. มีสื่อประเภทต่าง ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

สรุปได้ว่า ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมโดยการปฏิบัติจริง แหล่งทัศนศึกษา แหล่งฝึกงานหรือแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียน เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรม สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เต็มที่และทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด สะดวกและเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

4. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 44) กล่าวว่า การศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใน 3 ระบบ หากเป็นการจัดการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะแตกต่างจากการบอกความรู้ให้กับผู้เรียน เพราะการศึกษาหาความรู้จากองค์ความรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นนอกรั้วโรงเรียน เป็นการแสวงหาและสะสมความรู้ ทักษะและเจตคติ ให้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงและนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จำแนกประเภทได้ 6 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ มีประสบการณ์ ประสบความสำเร็จในงานอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น
2. ประเภทแหล่งวิทยากร ได้แก่ สถาบันองค์กรหน่วยงานห้องสมุด ซึ่งให้บริการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
3. ประเภทสถานประกอบการ ซึ่งให้บริการความรู้ฝึกอบรมเกี่ยวกับงานและวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น
4. ประเภททรัพยากรธรรมชาติแวดล้อม เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์
5. ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ วารสาร หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์
6. ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต วิกิทัศน์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

มนัสวินัย จงปัญญานนท์ (2560 : 46 - 47) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้จำแนกได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติที่มีอยู่แล้ว เช่น ดิน หิน น้ำ สัตว์ พืช อากาศ หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ
2. แหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากองค์กรภาครัฐและเอกชน หอสมุดของท้องถิ่น และห้องสมุดเอกชนหรือของส่วนบุคคล สถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์เมือง พิพิธภัณฑ์ปลาน้ำจืด สวนสัตว์ สวนสมุนไพร สวนหิน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ ศูนย์วิทยาศาสตร์ แหล่งประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี เป็นสถานที่อันมีร่องรอยความเป็นมาในอดีต ได้แก่ ซากปรักหักพังของชุมชนเก่า วัดเก่า ภาพเขียนสีผนัง ถ้ำ เตาเผาเครื่องปั้นดินเผา ปราสาทขอม สถานที่ราชการให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจในภารกิจต่าง ๆ สถานประกอบการของเอกชนที่ให้ผู้ต้องการเรียนรู้เข้าไปได้ สถานที่สาธารณะ สวนสาธารณะ อนุสาวรีย์ สนามกีฬา สวนอุทยาน ป่าชุมชน ค่ายลูกเสือ แคนเคิร์ฟและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่สร้างขึ้นให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือความเชื่อของแต่ละชุมชน เป็นต้น
3. ประเภทสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์คริสต์ หรือมัสยิด เป็นต้น
4. ภูมิปัญญาและแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นบุคคล ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ตัวคน) และมีสถานที่เก็บรวบรวมผลผลิตหรือผลงานอันเกิดจากการกระทำของภูมิปัญญาบุคคล
5. กิจกรรมในวิถีชีวิตและตามประเพณีท้องถิ่น การละเล่นและประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณี 12 เดือน ประเพณีลอยกระทง หรือถือศีลกินผัก ซึ่งมีการปฏิบัติแตกต่างกันไป
6. วัตถุเครื่องมือเครื่องใช้ในท้องถิ่นอันเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น
7. แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม
8. แหล่งการเรียนรู้จากสื่อสารมวลชนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมในทุกท้องถิ่นจะมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งในสถาบันการศึกษาและธุรกิจ

สถาพร พลราชม (2558 : 38) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบด้วย บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ อาจเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญในแต่ละสาขาวิชาชีพ เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรืออดีตข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน บางท่านเป็นผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่น และบุคลากรในสถานศึกษาที่มีทั้งความชำนาญ ความรู้หรืออาชีพเสริมรายได้ที่ทำอยู่เป็นประจำ ทั้งผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ซึ่งนำมาเชื่อมโยงบูรณาการในการศึกษาได้

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ซึ่งอาจมีอยู่ตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ราชัญ วงศ์สอน (2560 : 26) ได้การจำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้ 2 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬา วัด ครอบครัว ท้องถิ่น สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 3 - 4) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้ 2 ประเภท ได้แก่

1. จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ที่ผู้เรียนจะหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร ถ้ำ หินทราย ชายทะเล หรือ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมตลอดจนเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่อำนวยความสะดวกแก่นักเรียน เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด อาคาร บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น และบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การสืบสานวัฒนธรรม ปราชญ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านประกอบอาชีพ ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ เช่น ในสถานศึกษา ห้องเรียน ที่มีครู อาจารย์ ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ โสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรมหรือศิลปะ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟาร์ม สวนผัก สวนผลไม้ วัด ตลาด ร้านอาหาร ห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย คนตรี พื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวเทคโนโลยี

วารลักษณ์ อาจิวชัย (2558 : 21) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ศิลปิน ข้าราชการ ภูมิสงฆ์หรือนักกีฬา

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลอดจน ร้านค้า ห้างร้าน บริษัทธนาคาร โรงแรมรีสอร์ท โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬาหรือ สนามบิน

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วยหนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่าหรือสัตว์น้ำ

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้านดนตรีพื้นบ้านหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 การจัดการศึกษาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีศูนย์การศึกษาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพมาตรฐานนี้จะช่วยส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งรวมความถึงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องในความหมายเดิมของระบบการศึกษานอกโรงเรียน ฉะนั้นการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ จึงกระทำได้ในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้มีดังต่อไปนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2560 : 28 - 33)

1. ห้องสมุด หมายถึง แหล่งรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ทั้งที่อยู่ในรูปของสิ่งตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์เพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ใช้ มีการบริการและจัดอย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกแก่ผู้ใช้ในการค้นคว้าวัสดุสารนิเทศดังกล่าว บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาจัดซื้อ จัดหมู่ทำบัตรรายการซ่อมหนังสือจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุทางวิชาการ และเฉพาะวิชาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้นให้สมาชิกของหน่วยงานได้ศึกษาความรู้ เพื่อช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของทุกฝ่าย

2. พิพิธภัณฑ์ คือ สถาบันที่สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมสงวนรักษาและจัดแสดงวัตถุอันมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ในการศึกษาและความเพลิดเพลินในที่นี้ให้รวมถึงหอศิลป์อนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่เลี้ยง

สัตว์น้ำและสถานที่จัดแสดงสิ่งที่มีชีวิตพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

3. หอศิลป์ หมายถึง สถานที่ทำกิจกรรมด้านศิลปะ รองรับศิลปิน นักออกแบบ ผู้สร้างภาพยนตร์ สร้างผลงานความคิดสร้างสรรค์เสนอต่อประชาชน ที่หอศิลป์ เป็นกระบวนการและกลไกทางสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมให้รับรู้ในผลงานศิลปะ เป็นพื้นฐานในการสร้างวัฒนธรรมโดยสมบูรณ์แบบโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสร้าง ในความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมที่เรียกว่า “หอศิลป์วัฒนธรรม” ซึ่งมีคุณค่ามาแต่ดั้งเดิมและคุ้นกันอยู่และทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับทั้งย้อนยุคและร่วมสมัยเป็นกระบวนการวัฒนธรรมที่มีความต่อเนื่อง

4. สวนสัตว์ หมายถึง สถานที่รวบรวมพันธุ์สัตว์มาเลี้ยง ให้อยู่ในบริเวณที่ควบคุมดูแล มีรั้วรอบขอบชิด เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดบริการให้ประชาชนได้เข้าชมและศึกษาเรียนรู้เป็นสถานที่ตั้งการสอนจากห้องเรียนสู่ประสบการณ์จริงเป็นการเรียนรู้ของชีวิต เป็นห้องเรียนเพื่อชีวิตเป็นการกระตุ้นให้ผู้ใหญ่ ซึ่งไม่คุ้นเคยกับการศึกษาในระบบ มีโอกาสใช้สวนสัตว์นำไปสู่การเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียน ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งให้บุคคลและครอบครัวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบเป็นการประสานงานระหว่างสวนสัตว์กับชุมชนอย่างใกล้ชิดเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาการให้บริการใหม่ ๆ แก่ผู้เข้าชม และเป็นเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างอิสระ

5. สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่จัดโดยรับเพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทุกคน โดยไม่มีการเก็บค่าบริการและมีการตกแต่งพื้นที่ไว้อย่างสวยงาม ประกอบด้วย ต้นไม้ทั้งไม้ดอกไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนองความต้องการของประชาชนรวมทั้งมีการจัดกิจกรรมในสวนสาธารณะ เช่น กิจกรรมออกกำลังกายสวนสาธารณะเป็นพื้นที่สวยงาม มีความเป็นธรรมชาติ ใช้พักผ่อน ผ่อนคลายและจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาหาความรู้

6. สวนพฤกษศาสตร์ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์วิชาการทางธรรมชาติ ค้นคว้า วิจัยและให้การศึกษา เป็นศูนย์รวมพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ ใช้ในการอนุรักษ์และขยายพันธุ์พืช เป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยด้านพฤกษศาสตร์ เป็นศูนย์ข้อมูลด้านพืชในการปลูกพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์และเป็นแหล่งสันทนการอาจแยกได้เป็น 2 แบบ คือ ปลูกกลางแจ้งตามลักษณะพื้นที่และปลูกใน โรงเรือน หรือเรือนกระจกพรรณไม้ที่ปลูกนอก โรงเรือน เช่น กลุ่มไม้ต้น กลุ่มไม้ต้นไม่พุ่ม และพรรณไม้ล้มลุก กลุ่มพรรณไม้ที่ชอบขึ้นตามลักษณะถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะ เช่น พรรณไม้ที่ชอบขึ้นบนหิน กลุ่มหัว และกลุ่มพืชประเภทใกล้เคียงกัน เช่น สนปรัง เป็นต้น สวนพฤกษศาสตร์เป็นทั้งแหล่งพักผ่อนหย่อนใจให้ความรู้ความเพลิดเพลินผลิตช่วยเสริมสร้างสุขภาพทั้งกาย และใจ แก่

ประชาชนทุกรุ่นทุกวัย สวนพฤกษศาสตร์ที่สมบูรณ์และมีชื่อเสียงของโลกเป็นตัวอย่างของ การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

7. อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลองบึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และชายฝั่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็น อุทยาน แห่งชาติลักษณะที่ดิน เป็นที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจและมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ทั้งนี้การกำหนดเพื่อให้คงอยู่ในสภาพเดิมที่สงวนไว้ให้เป็น ประโยชน์แก่การศึกษาและความรื่นรมย์เช่นห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองที่ดิน การแผ้วถาง หรือเผาป่า เก็บหาน้ำออกไป การทำให้เสื่อมสภาพ เช่น ขงไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน กล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั้ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ มูลค้างคาว แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ นำสัตว์ออกไปหรือทำด้วย ประการใด ๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ ดินหิน กรวด หรือทราย เก็บหรือทำให้เป็น อันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้หรือผลไม้ นำหรือปล่อยปลุกสัตว์หรือยุงป็น ทำให้เกิดระเบิดหรือ จุดดอกไม้เพลิง เป็นต้น

8. ศูนย์กีฬาและนันทนาการ เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์บริการการกีฬา ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยแยกส่วนของการกีฬา ออกจากสำนักงานจัดการทรัพย์สิน การจัดให้มีกิจกรรมด้านการกีฬา และการออกกำลังกายอย่าง หลากหลายและทั่วถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากร นักศึกษา คณาจารย์และประชาชน มีโอกาสได้ใช้ สนามกีฬาอย่างเต็มที่ และให้ความร่วมมือกับการกีฬาของชาติในทุกด้าน

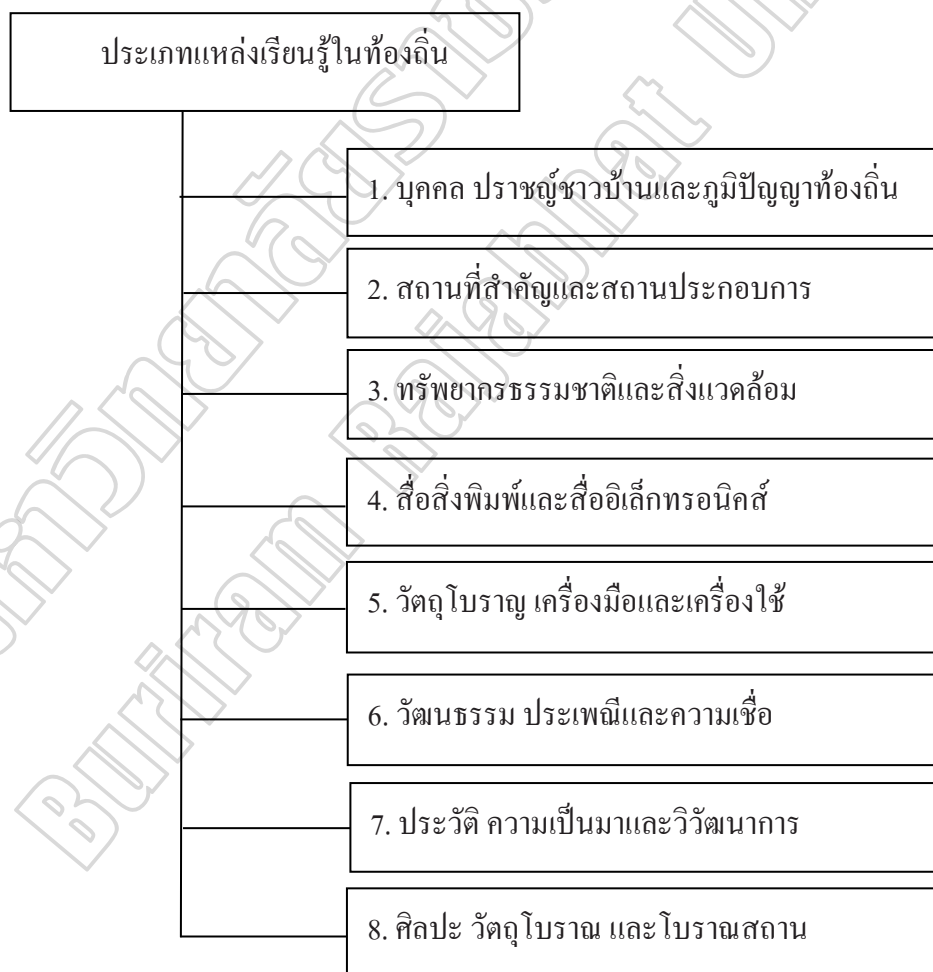
9. ศูนย์วัฒนธรรม เป็นเครือข่ายที่มีบทบาท และส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมและ พัฒนางานด้านศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของชาติ การปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ตีรวมทั้ง การเฟื่องฟูทางวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยใช้มิติ วัฒนธรรม ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและ สังคมที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาส่งเสริมและพัฒนางานด้านวัฒนธรรมที่ เหมาะสม ในการอนุรักษ์และสืบสานเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดีของประเทศ

10. วัด โบสถ์ และมัสยิด วัด เป็นสถานที่สะท้อนถึงศรัทธาในพุทธศาสนา ซึ่งมีความ หลากหลายและแตกต่างกันไป โดยมีจุดร่วมที่เหมือนกัน คือเป็นสถานที่ที่นำมาซึ่งความสงบทางใจ เป็นอาคารศักดิ์สิทธิ์สร้างขึ้นเพื่อนมัสการพระเจ้า เป็นสถานที่ซึ่งบรรดาศักดิ์บุรุษรวมตัวกันปฏิบัติ ถวายนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ สะท้อนถึงศรัทธาในศาสนา ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างกัน ไป โดยมีจุดร่วมที่เหมือนกัน คือเป็นสถานที่ที่นำมาซึ่งความสงบทางใจ

11. สถานประกอบการของกิจการ ในภาคธุรกิจที่มุ่งหวังผลกำไร และภาครัฐที่มุ่งหวัง การให้บริการสาธารณะ และมุ่งหวังต้องการประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประกอบการ ซึ่ง

ผู้บริหาร จะมีเทคนิคในการบริหารจัดการ บริหารคน บริหารเงิน เครื่องจักร การตลาด ที่ต้องใช้เทคนิคในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ

12. ตลาดและท้องถิ่น ตลาดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นและความต้องการให้เป็นที่พอใจโดยผ่านกระบวนการการแลกเปลี่ยน ท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองระดับล่างสุดของพื้นที่ อีกทั้งยังมีขอบเขตทางภูมิศาสตร์หรือทางกายภาพประกอบที่แน่นอนมีประชากรจำนวนหนึ่งและมีระบบกลไกการปกครองที่เชื่อมต่อกับกลไกของรัฐอื่น ๆ ตามลำดับขั้นคือหมู่บ้าน - ตำบล - อำเภอ - จังหวัด - ประเทศชุมชนตามความหมายดังกล่าวนี้มีข้อจำกัดในแง่มุมมองความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านของ “สังคม” “วัฒนธรรม” และ “ทรัพยากรธรรมชาติ” ปีพุทธศักราช 2560 ประเทศไทย มีจังหวัด จำนวน 76 อำเภอจำนวน 760 ตำบล จำนวน 7600 หมู่บ้านจำนวน 76000 จากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยสังเคราะห์จำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สรุปได้ดังภาพประกอบ 2.1

ภาพประกอบ 2.1 การจำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

5. แนวการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559 : 15 - 17) ได้กำหนดการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. งานการจัดระเบียบการใช้แหล่งเรียนรู้ ในส่วนของฝ่ายบริหารวิชาการได้ดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ จากระเบียบการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าวิเคราะห์และวิจัย จากงานแปล บทความ เอกสารทางวิชาการ ระเบียบประสานงาน นำเสนอ การแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ผลงาน แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ระเบียบการหาความรู้ความคิดเห็นทางด้านวิชาการต่าง ๆ กับผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการทั่วไป ระดับสากลทั้งในด้านการเข้าร่วมในการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าวิเคราะห์และวิจัยการจัดแสดงนิทรรศการส่งบทความทางด้านวิชาการเพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่การจัดประชุมอภิปรายสัมมนา การกำหนดและเสนอแนวมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองศิลปวัตถุที่อยู่ในความดูแลเพื่อป้องกันวัตถุของชาติมิให้ชำรุดเสียหายหรือสูญหาย การจัดทำศูนย์ข้อมูลและทำเนียบผลงานที่สำคัญ ในระบบคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต ที่สามารถสื่อสารและให้บริการทั้งในและนอกประเทศ มีการวางแผนด้านวิชาการจัดแสดงนิทรรศการ กำหนดผู้รับผิดชอบดำเนินงานและพัฒนาด้านเทคนิคการจัดแสดงและติดตั้งนิทรรศการทั้งถาวรหรือชั่วคราว

2. งานทำทะเบียน ศึกษาวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานว่าวิจัยเพื่อกำหนดแบบแผนและระเบียบปฏิบัติในการจัดทำทะเบียนวัตถุให้เป็นมาตรฐานสากลจำแนกและเก็บรักษาโดยแยกประเภท

3. งานบริการการศึกษา นำชมจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ แหล่งเรียนรู้ในความครอบครองในรูปแบบคู่มือ นำชมแผ่นพับ จัดนิทรรศการหมุนเวียน ประสานงานการจัดประกวดเพื่อร่วมสนับสนุน เพื่อให้เกิดกิจกรรมเคลื่อนไหว จัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อเสริมความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนและผู้ให้บริการ เช่น การอภิปราย บรรยายเสวนา สาธิต จัดกิจกรรมอบรมความรู้ แนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร

4. งานบริการเอกสารข้อมูลและโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ จัดสถานที่บริหารงานและให้บริการค้นคว้าข้อมูลสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป การรวบรวมและผลิตสื่อด้านโสตทัศนูปกรณ์ เช่น ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ และจัดทำศูนย์บริการข้อมูลโสตทัศนูปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บริการค้นคว้าและจัดทำสำเนาแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป รับผิดชอบด้านสถานที่และโสตทัศนูปกรณ์ในห้องอเนกประสงค์และพิธีการต่าง ๆ

5. งานบริการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ รวบรวมสถิติข่าวสารข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และให้บริการแก่ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ การดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจการและกิจกรรมทางสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ สิ่งพิมพ์ใบปิดของหน่วยงานรัฐและเอกชนอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชน

เห็นประโยชน์และความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ การให้ข้อมูลข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชนที่เข้ามาทำข่าวประชาสัมพันธ์กิจการและกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้สำหรับคณะกรรมการอำนวยการซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับนโยบายโดยกำหนดวาระการเป็นกรรมการให้ชัดเจน

สันติ ปิ่นหอม (2560 : 14 - 15) ได้กำหนดการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยทำความเข้าใจนโยบายตามแผนหลัก ในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ การสำรวจแหล่งการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การจัดทำแผนงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญให้สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม การสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญมีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ การมีการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกัน เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน ช่วยเหลือเพื่อให้แหล่งการเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

2. การดำเนินงานสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ (DO) เป็นการจัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งอาจประกอบด้วย บุคลากรรับผิดชอบการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามความพร้อมที่ได้ดำเนินการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในสถานศึกษาและชุมชน กำหนดแหล่งเรียนรู้และจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตามสารสนเทศที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ จัดระบบการใช้ สำหรับผู้เรียน และผู้สนใจ ผู้เรียนและผู้สนใจได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม และคุ้มค่ามีการรวบรวมข้อมูลการใช้เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

3. ตรวจสอบทบทวน กำกับติดตามเป็นการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม การประเมินการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แก้ไข ปัญหาอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการมีการประเมินทบทวนปรับปรุงกระบวนการดำเนินการ ให้เกิดการพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ตามแผนหลักและแนวดำเนินการของโรงเรียนในพื้นที่โรงเรียน กำหนดไว้ตามบริบทของโรงเรียนเองมีการกำหนดวิธีการ และเครื่องมือประเมินผลการดำเนินการ การสร้าง การพัฒนาและใช้แหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการประเมินและสรุปผลการประเมิน

4. การสรุปและรายงานผลการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ควรมีการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการ เพื่อสรุปเป็นรายงาน

นำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ ให้เกิดการใช้แหล่งการเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเป็นการส่งเสริมการพัฒนาต่อ ยอดต่อไป

วชิษฐ์ นาสารี (2554 : 145 - 163) กล่าวว่า จากผลการสำรวจข้อมูลและศึกษาแหล่งเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง มีแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด 133 แห่ง ประกอบด้วยโบราณสถาน 107 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80.45 และแหล่งเรียนรู้ประเภทพิพิธภัณฑ์ ศูนย์ข้อมูล ห้องสมุด สถานศึกษา สถานประกอบการ แหล่งหัตถกรรม และแหล่งธรรมชาติ อีกจำนวน 26 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.55 ในจำนวนแหล่งเรียนรู้ 133 แห่ง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแลจัดการของส่วนราชการ ภาครัฐ จำนวน 87 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 65.42 อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของวัดมูลนิธิองค์กรเอกชนจำนวน 32 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 24.06 และเป็นของเอกชนจำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.52 แหล่งเรียนรู้หลายแห่งที่ศึกษามีสถานภาพและบทบาท ความสำคัญหลายอย่างในขณะเดียวกัน เช่น พระราชวังจันทรถม จะมียุทธศาสตร์เป็นทั้งโบราณสถาน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และเป็นแหล่งท่องเที่ยว

สุภารัตน์ ช่วยรักษา (2558 : 125 - 148) ได้ศึกษาวิจัยสภาพการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกประเภทเพื่อการจัดการเรียน การสอน การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใน เขตอำเภอทับรอบนอกไม่แตกต่างกัน แต่เอกสารสิ่งพิมพ์เทคโนโลยีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอใช้สื่อ มากกว่าสถานศึกษารอบนอก ปัญหาสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา มีความจำกัดด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย ความจำกัดเรื่องเวลาในการดำเนินการ และสถานศึกษากับชุมชนขาดการวางแผนการใช้แหล่งชุมชนร่วมกัน ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่สำคัญใน การแก้ปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษากับชุมชนควรมีการวาง แผนการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกัน โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรเห็นความสำคัญ ของการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรรับทราบโดยทั่วกันและโรงเรียนควรสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประเภทต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

ในด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุญช่วย รวมกลาง (2560 : 28) ได้ศึกษา วิจัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีส่วนร่วมเป็น การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนลำปาง จำนวน 15 คน กับผู้นำชุมชนรอบบริเวณศูนย์พอเพียง จำนวน 20 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการ คือ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนลำปางเป็น แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้นำชุมชน

และเพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการและออกแบบกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผลการวิจัยค้นพบกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใน 4 ระดับ ได้แก่

1. การร่วมคิดและตัดสินใจเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนร่วมกันกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการรวมระดมความคิดเห็นร่วมกันสามารถสรุปกิจกรรมที่ควรดำเนินการรวมทั้งสิ้น ได้แก่ คลังข้อมูลภูมิปัญญาล้านนา คลินิกเพื่อนคู่คิดเศรษฐกิจพอเพียง ตลาดนัดภูมิปัญญา การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทิวทัศน์ภาพ “สมุนไพร่พื้นบ้าน” ธนาคารต้นไม้ และเวทีพัฒนาเครือข่าย

2. การร่วมดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดในศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนลพปางจัดเป็นกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ร่วมกันดำเนินงาน ได้แก่ คลังข้อมูลภูมิปัญญาล้านนา คลินิกเพื่อนคู่คิดเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทิวทัศน์ภาพ “สมุนไพร่พื้นบ้าน” ธนาคารต้นไม้ เวทีพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่กับผู้นำชุมชนดำเนินการร่วมกัน ได้แก่ ตลาดนัดภูมิปัญญาและ เด็กดีดาวเด่นซึ่งเป็นกิจกรรมย่อยในคลังข้อมูลภูมิปัญญาล้านนา

3. การร่วมรับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการร่วมมือดำเนินการ

4. การร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

สรุปการสังเคราะห์ได้แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาควรดำเนินการใน 8 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นการร่วมคิดและตัดสินใจของเจ้าหน้าที่และผู้นำในท้องถิ่นร่วมกัน กำหนดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรกำหนดการใช้เวลาในการดำเนินการร่วมกัน และจัดระเบียบการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเหมาะสม

2. ด้านการตัดสินใจเลือกแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการร่วมคิดและตัดสินใจกับเจ้าหน้าที่และผู้นำท้องถิ่น ในการใช้แหล่งเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และการเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตร บุคคลและเป้าหมายการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

3. ด้านการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เป็นการรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อกำหนดแบบแผนและระเบียบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นทุกประเภท เพื่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษารอบนอก

4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นการดำเนินงานสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ให้มีความพร้อมที่จะให้บริการ

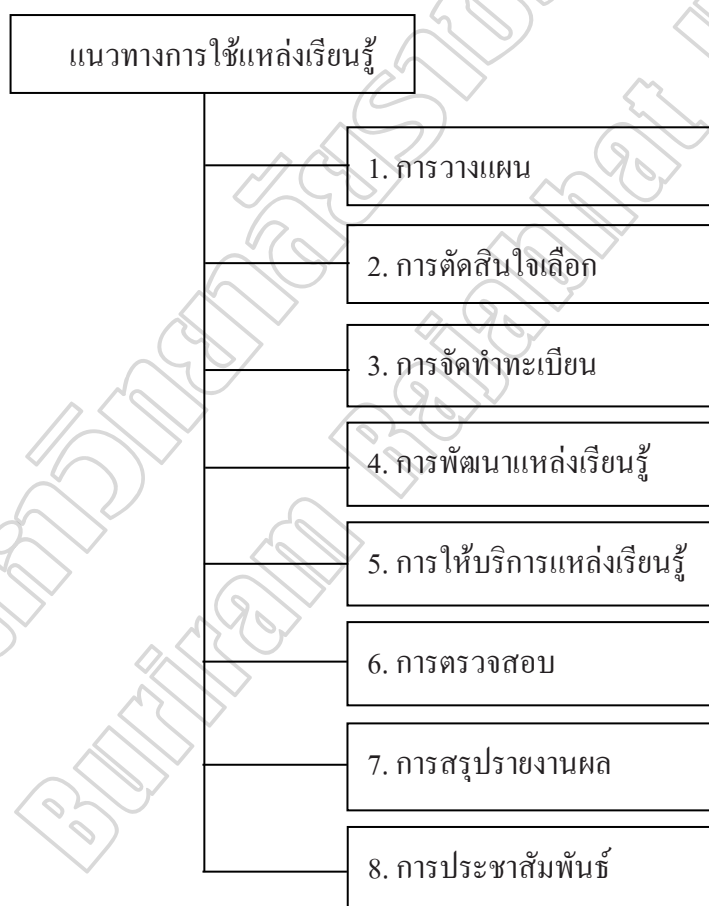
5. ด้านการให้บริการแหล่งเรียนรู้ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการให้บริการเอกสารข้อมูลและโสตทัศนอุปกรณ์ การบริการนำชมและการจัดกิจกรรม

6. ด้านการตรวจสอบ ติดตามควบคุมกำกับ เป็นการตรวจสอบทบทวนการดำเนินการ

7. ด้านการสรุปรายงานผลการดำเนินการ เป็นการนำผลตรวจสอบ ทบทวนการดำเนินการมาสรุปรายงานผลการดำเนินการ และข้อเสนอแนะที่สำคัญในการแก้ปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้

8. ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ เป็นการบอกกล่าวการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการ ผลการดำเนินการ และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ทางด้านการโฆษณา แจกเอกสารทางอินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ และทางหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

จากการสังเคราะห์เอกสารแนวดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปได้ดังภาพประกอบ 2.2

ภาพประกอบ 2.2 แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้

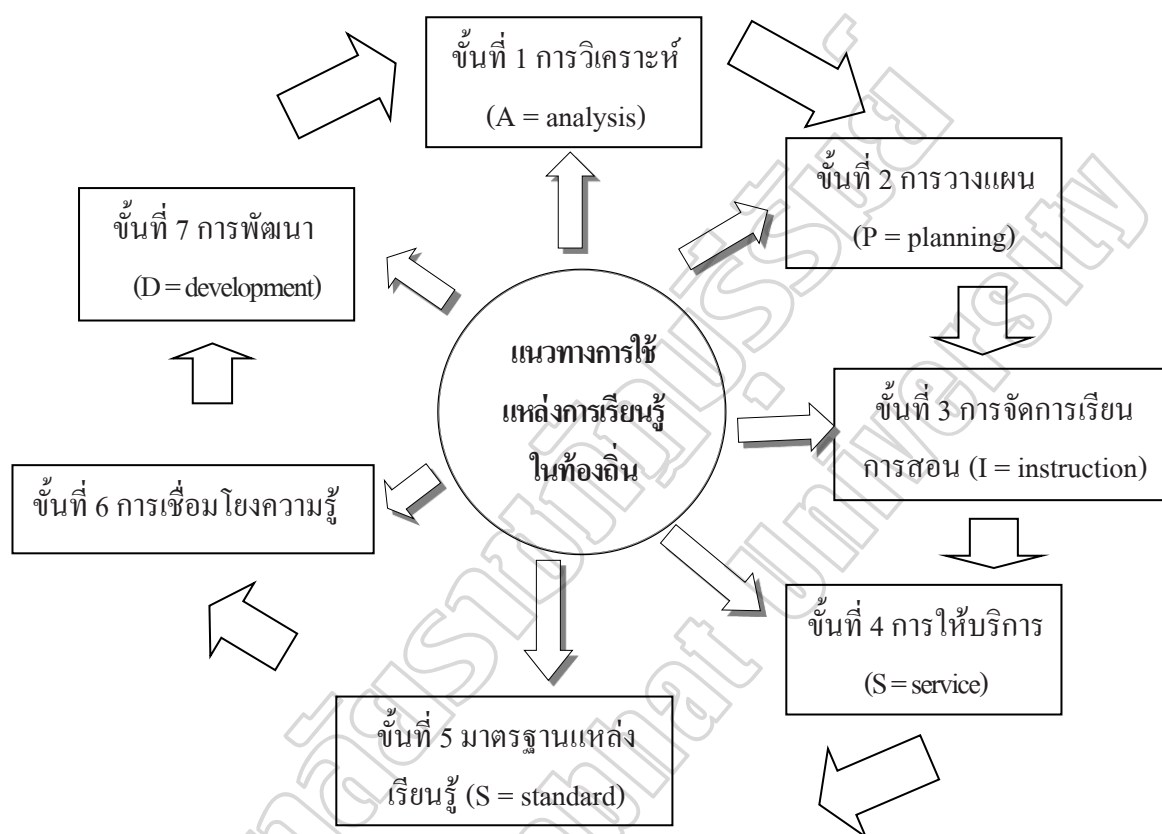
การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้ศึกษา ดังภาพประกอบ 2.3

ภาพประกอบ 2.3 สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 7 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 2.4

ภาพประกอบ 2.4 แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกรอบนโยบายการจัดการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ทำให้ได้รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม จากการสังเคราะห์รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม มีรายละเอียดสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี การใช้แหล่งเรียนรู้มีขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรและสาระการเรียนรู้กับการใช้แหล่งเรียนรู้ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย และจุดประสงค์ ค้นหาแหล่งเรียนรู้ และจัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ การให้บริการแหล่งเรียนรู้ มาตรฐานแหล่งเรียนรู้ การเชื่อมโยงความรู้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลและเผยแพร่การใช้แหล่งเรียนรู้

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ หมายถึง การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแหล่งเรียนรู้กับ หลักสูตร สารการเรียนรู้ ตัวชี้วัด บริบทของท้องถิ่น ความสนใจและความต้องการสนับสนุนของ ทุกฝ่าย ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน หมายถึง การออกแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย จุดประสงค์ การค้นหาแหล่งเรียนรู้ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม และการจัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้
2. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง แนวการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในการเรียน การสอน
3. การใช้บริการ หมายถึง การให้บริการของผู้ดูแลแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย วิทยากร สื่อ ข้อมูลความรู้ กิจกรรมฝึกปฏิบัติ และอื่น ๆ ตามความประสงค์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษา
4. มาตรฐานแหล่งเรียนรู้ หมายถึง เกณฑ์กำหนดในการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อการจัด การศึกษา
5. การเชื่อมโยงความรู้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพเทียบเคียงกับนานาชาติ ารยประเทศเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของ โลก มีศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลก
6. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นที่พึงพอใจของ ทุกฝ่าย โดยการสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารความรู้ จัดตั้งให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ไว้ร่วมกัน และมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น การวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และ นำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ไปขยายให้ผู้อื่นรับรู้และดำเนินการ

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้

1. ความเป็นแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 16) ประกอบด้วย คุณลักษณะและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาและเกณฑ์การกำหนดรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ สรุปได้ ดังต่อไปนี้

- 1.1 คุณลักษณะและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มี 10 ประการ ได้แก่
 - 1.1.1 ความหลากหลายของทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้

- 1.1.2 ความเด่นของทรัพยากรในแหล่งเรียนรู้
- 1.1.3 ความเหมาะสมของกิจกรรมปฏิบัติ
- 1.1.4 ความน่าสนใจของทรัพยากรที่มีอยู่ในแหล่งเรียนรู้
- 1.1.5 ความหลากหลายขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งเรียนรู้
- 1.1.6 ประสิทธิภาพในการดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้
- 1.1.7 ความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้
- 1.1.8 ความพร้อมของวิทยากร
- 1.1.9 ความพร้อมของสื่อ เอกสาร
- 1.1.10 ความพร้อมของสื่อนิทรรศการและป้ายนิเทศ
- 1.2 เกณฑ์การกำหนดรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ 9 ประการ ได้แก่
 - 1.2.1 มีทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 1.2.2 มีสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย
 - 1.2.3 มีวัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ตามมาตรฐาน 25
 - 1.2.4 การเข้าถึงสะดวกและปลอดภัย
 - 1.2.5 มีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้แนะนำ
 - 1.2.6 มีทรัพยากรที่เด่นและน่าสนใจ มีสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร
 - 1.2.7 มีการปฏิบัติกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง
 - 1.2.8 มีเนื้อหาสาระวิชาการที่ทางโรงเรียน/มหาวิทยาลัยไม่มีหรือมี แต่เข้าถึงได้ยาก
 - 1.2.9 เจ้าของแหล่งเรียนรู้มีความเต็มใจที่จะพัฒนา

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ จึงต้องกำหนดมาตรฐานแหล่งเรียนรู้ซึ่งตามแนวทางของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 124 - 125) ได้กำหนดมาตรฐานแหล่งเรียนรู้ไว้ 3 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานหลักที่ 1 ด้านความเป็นแหล่งเรียนรู้ มีมาตรฐานรอง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านองค์ความรู้ และด้านความเป็นพลวัตของแหล่งเรียนรู้ ที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มาตรฐานหลักที่ 2 ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีมาตรฐานรอง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อมของปัจจัย ที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่น ความพร้อมด้านงบประมาณ ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมทางกายภาพประกอบที่เป็นความเหมาะสมของพื้นที่ อาคารสถานที่และบุคลากรที่ต้องมีจำนวนเพียงพอ มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ ด้านการวางระบบการบริหารที่ดี ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนหรือเป้าหมายที่กำหนดและด้านการพัฒนา โดยการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการ

บริหารตามผลการประเมิน อย่างต่อเนื่อง มาตรฐานหลักที่ 3 ด้านผลการจัดการเรียนรู้และผลกระทบ ที่เน้นผลการจัดการเรียนรู้และผลกระทบ

2. มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการใช้แหล่งเรียนรู้

เมื่อได้กำหนดมาตรฐานความเป็นแหล่งเรียนรู้แล้ว สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2561 : 19) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านแหล่งเรียนรู้ ในมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านสนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนสนุกกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านสนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งรอบตัว

2.1.1 อ่านหนังสือนอกหลักสูตรอย่างน้อยเดือนละ 1 เล่ม

2.1.2 อ่านวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

2.1.3 สามารถสรุปประเด็นและจดบันทึกข้อมูลความรู้ที่ได้จากการอ่านอยู่เสมอ

2.1.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านได้

2.1.5 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในภายนอกโรงเรียน

2.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนสนุกกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.2.1 ตั้งเคราะห์/วิเคราะห์และสรุปความรู้/ประสบการณ์ได้อย่างมีเหตุผล

2.2.2 ความสามารถในการจดบันทึกความรู้และประสบการณ์ได้อย่างเป็นระบบ

2.2.3 รู้จักตนเองและสามารถบอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้

2.2.4 มีวิธีการพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม

2.2.5 ใช้ผลการประเมินมาพัฒนาตนเองและสามารถบอกผลงานการพัฒนาได้

2.3 ผู้เรียนสามารถใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.3.1 ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุด ไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

2.3.2 ผู้เรียนที่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

2.3.3 ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตหรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้

สรุปจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แนวทางการดำเนินการตามนโยบายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษาตามนโยบายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษา ดังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน เป็นการสร้างความเจริญอกงามของบุคคลและสังคม

2. หลักการจัดการศึกษา เป็นการกำหนดรูปแบบการสร้างคุณธรรมในสังคม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ด้วยสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญา หลักการศึกษาจึงเน้นที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

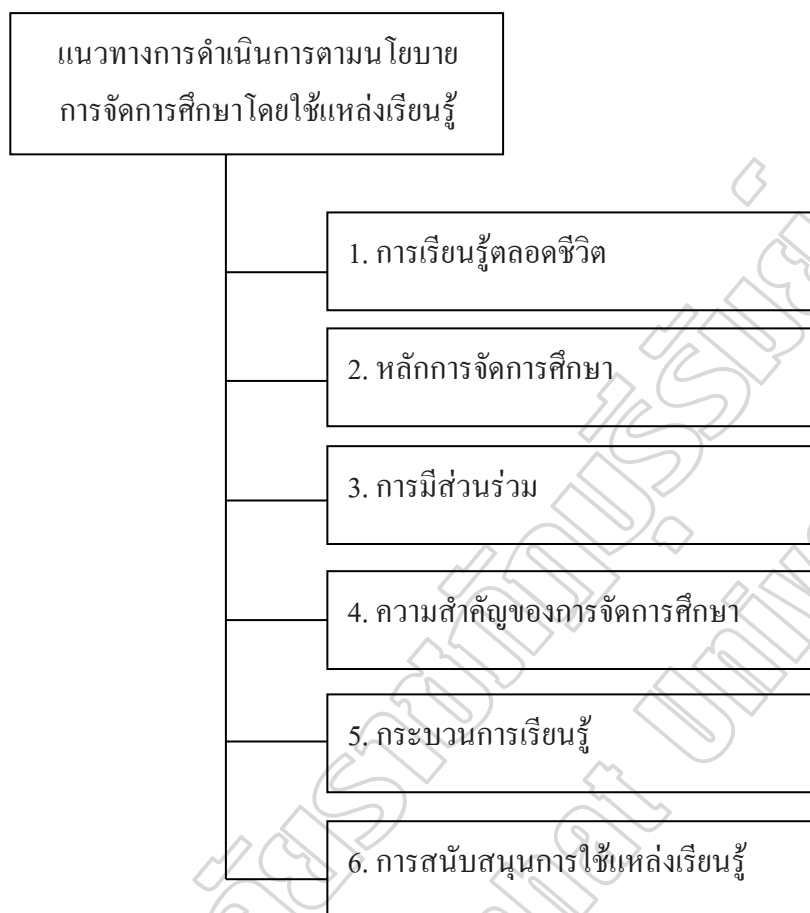
3. หลักการมีส่วนร่วม หลักการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ประชาชนและองค์กรทั้งเอกชนและของรัฐบาล

4. ความสำคัญของการจัดการศึกษา ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของสังคม เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาคนและสร้างสังคม คุณธรรมและภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตามแนวนโยบาย

5. กระบวนการเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นนักเรียนให้มีความรู้ คุณธรรมและการเรียนรู้บูรณาการเพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามหลักสูตร ได้แก่ การจัดเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ให้เกิดทักษะกระบวนการคิด เป็นผู้ที่คิดเป็นทำเป็นเกิดความรักในการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ การเรียนรู้ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนจัดบรรยากาศใช้สื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ผู้เรียนสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

6. การสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

สรุปการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินตามนโยบายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษา ได้ดังภาพประกอบ 2.5

ภาพประกอบ 2.5 แนวทางการดำเนินการตามนโยบายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2561 : 51) มีข้อมูลที่แสดงว่า เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษาสภาพปัจจุบันของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งต้องจัดบริการให้มีคุณภาพอันประกอบไปด้วย ด้านการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเป็นนวัตกรรม มีความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตรที่เปิดสอน พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย การพัฒนาสื่อที่มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ทุกด้าน มีการประเมินและปรับปรุงให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาระบบคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้กลไกนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้ได้คุณลักษณะผู้เรียนในอนาคต มีทัศนคติในเชิงนานาชาติ จากความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนและจัดหลักสูตรนานาชาติร่วมกับโรงเรียนต่างประเทศ เพื่อให้การเรียนการสอนและคุณภาพมาตรฐานและเชื่อมโยงกับ

ภูมิปัญญาไทยเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประเทศไทยสูงสุด สามารถแข่งขันกับประชาคมโลก ได้อย่างเป็นรูปธรรม

1. คุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจโดยที่โรงเรียนต้องมีการกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกคนรับทราบอย่างทั่วถึง และรู้ว่ามีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไร ต้องมีการติดตามตรวจสอบ และสามารถนำข้อเท็จจริงมาแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนต่อไปได้โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ และโรงเรียนจะมีการกิจหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัด ระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ ของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 60; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2561 : 40)

1.1 คุณภาพภายใน หมายถึง การสร้างคุณภาพในทุกภารกิจ ทั้งการเรียนการสอน การให้บริการและการบริหารจัดการ มีโครงสร้างคุณภาพอย่างเป็นระบบและกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการดำเนินการอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของฝ่าย โดยมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ 1) การพัฒนามาตรฐานการศึกษาโดยมุ่งเน้นผู้เรียน 2) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ 3) กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 5) ประเมินคุณภาพการศึกษาโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ 6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

1.2 คุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการคุณภาพภายนอกตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ประกาศไว้และสาธารณชนสามารถใช้กับทุกโรงเรียนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประกอบด้วย 1) มีการติดตาม ตรวจสอบประเมินคุณภาพการศึกษา 2) ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) จัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา 4) ใช้เป็นระบบกลไกการควบคุมคุณภาพภายใน และ 5) รับรองโรงเรียนเพื่อทุกฝ่ายมั่นใจว่ามีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2561 : 1 - 3)

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษาสภาพปัจจุบันของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข ซึ่งทุกแห่งต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอันประกอบไปด้วย ด้านการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรม มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ทุกด้าน มีการประเมินและปรับปรุงให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาระบบคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและมีหลักสูตรนานาชาติเพื่อใช้เป็นกลไกให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้ได้คุณลักษณะผู้เรียนในอนาคต ที่มีทัศนคติในเชิงนานาชาติจากความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยร่วมกับ โรงเรียนต่างประเทศเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนและคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทยเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายสูงสุดมีมาตรฐานเทียบเท่านานาชาติ สามารถแข่งขันกับประชาคมโลก ได้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษายังมีข้อด้อยอยู่หลายประการด้วยกัน เช่น ปัญหาของการเรียนการสอน ซึ่งผู้เรียนต้องคอยรับความรู้จากผู้สอนและคิดตามผู้อื่นมากกว่า ทำให้มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่มีต่ำมาก โดยทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงคุณภาพการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพราะจะส่งผลต่อการสร้างผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ฟินค์ (Fink, 2013 : 212 - 230) กล่าวว่า ในการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา “ครู” จะถูกให้ความหมายใหม่ด้วยการเป็น “Facilitator” โดยทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยการเรียนรู้ หรือผู้ชี้แนะซึ่งเปลี่ยนจากการที่ครูเป็นหลักไปเป็นผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้นเนื้อหาหลายส่วนไม่จำเป็นต้องสอน สามารถเรียนรู้ได้เอง แต่ต้องสร้าง “ทักษะและเจตคติที่ดี” ให้เกิดกับตัวผู้เรียนให้ได้ อันเป็นบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ ครูต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมการสอนที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องเปลี่ยนวิธีคิดและเฝ้าหาทักษะใหม่เพื่อออกแบบการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการวิจัยในชั้นเรียนและตอบได้ว่าผู้เรียน ได้เรียนอะไรและได้อะไร ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้และฝึกฝนทักษะให้มากที่สุด (Avalos, 1997 : 68 - 84)

โรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษาจะต้องทบทวนกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ให้ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลสูงสุด แต่ส่วนใหญ่พบว่าโรงเรียนยังมีการให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้น้อยกว่าการให้ความสำคัญทางวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในโรงเรียนไปอย่างน่าเสียดาย การที่จะประสบความสำเร็จจึงควรให้ความสำคัญกับการดึงศักยภาพของครูทุกคนออกมาใช้อย่างเต็มที่และยึดโยงครูทั้งหลายเข้าไว้ด้วยกัน ให้เรียนรู้ระหว่างกัน ร่วมกันพัฒนาแรงบันดาลใจ สร้างทุนทางปัญญาให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับครูเป็นหลัก แต่ตัวโรงเรียนเองก็เป็นระบบที่ซับซ้อนตามบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละแห่ง จึงควรปรับปรุงระเบียบวิธีปฏิบัติที่เอื้อให้ครูมีกระบวนการที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้นและจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น (คมสันต์ พิพัฒน์วุฒิจุล, 2556 : 28)

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 ที่กำหนดให้มีระบบคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยระบบคุณภาพภายในและภายนอก โดยมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียน ควรจัดให้มีระบบประกันคุณภาพและให้ถือว่าคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับคุณภาพภายนอก โดยการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ข้อมูลแก่โรงเรียนได้รู้คุณภาพและมาตรฐานของตนเอง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งผลการประเมินจะใช้เพื่อการจัดระดับหรือจัดอันดับของโรงเรียนแต่ละแห่ง โดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนต่าง ๆ พบว่า มาตรฐานผู้เรียน โดยภาพรวมทั้งประเทศได้คะแนนร้อยละต่ำมาก ปัญหาสำคัญที่สุดคือ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนทางด้านสติปัญญาให้มีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ด้วยตนเอง ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างมากมายและรวดเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาไทย ตามเป้าหมายของ โรงเรียนตามคุณภาพการศึกษาและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2558 : 11)

นัยรัตน์ วุฒิพงษ์กุลยศ (2560 : 19) ได้อธิบายถึงคุณภาพการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาจะประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอนและการสอนวัดประเมินศักยภาพ ซึ่งต้องพัฒนาทั้งระบบโครงสร้าง นโยบาย รูปแบบการทดสอบประเมินผล ครูผู้สอน เด็กและเยาวชนไทย ให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาความรู้ไปกับการวางกฎระเบียบ ที่จะช่วยให้มีคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสิ่งสำคัญในการดำเนินคุณภาพ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอก วิธีและผลคุณภาพการศึกษา ซึ่งคุณภาพการศึกษาเป็นความสมบรูณ์แบบที่แสดงถึงความมีมาตรฐานสูงสุด โดยมีเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่ใช้ในการวัดระดับคุณภาพ ตามความต้องการหรือความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยขึ้นอยู่กับการผลิต การบริการ บุคคลากร กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมคุณภาพเป็นกระบวนการในการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งจะประกอบด้วย 3 ลำดับขั้น ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ คุณภาพและการบริหารจัดการงานทั่วไป เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน การจัดกระทำ การตรวจสอบ และการกำหนดมาตรการแก้ไข เป็นการสร้างระบบและกลไกในการควบคุม

ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบตามดัชนีบังคับที่กำหนด เพื่อเป็นหลักแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มั่นใจได้ว่าโรงเรียนสามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพและยกมาตรฐานจากมาตรฐานต่ำให้ได้ตามที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลป้อนกลับมาให้ทุกฝ่าย ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการคุณภาพหากมีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพประกอบที่ดีก็จะตามมาด้วย ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการในการรักษาและพัฒนาาระดับคุณภาพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความมั่นใจว่าในกระบวนการทั้งหมด ดำเนินไปอย่างมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้สถิติมาในการควบคุมเป็นองค์ประกอบของคุณภาพประกอบที่ครอบคลุม ได้แก่การกำหนดตัวเลขเกี่ยวกับคุณภาพ การควบคุมทั้งองค์กรรวม ความเชื่อถือได้ ความผิดพลาดเท่ากับศูนย์และการตรวจสอบคุณภาพ คุณภาพจะเป็นกิจกรรมการบริหารจัดการ และการควบคุมเพื่อให้ได้คุณภาพประกอบที่คงที่ เน้นการแก้ปัญหาระยะยาว เพื่อช่วยให้มีคุณภาพตามระดับที่ต้องการหรือคาดหวัง นอกจากนี้คุณภาพยังเป็นระบบที่ใช้ในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น แต่หากเกิดขึ้นแล้วต้องตรวจสอบหาปัญหาให้พบ แล้วอธิบายสาเหตุและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

ในการบริหาร โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกฎ ระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการว่าต้องดำเนินการให้เกิดระบบคุณภาพทั้งภายในและภายนอกประกอบด้วย การประเมินคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่องตลอดปี ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดต้องเข้ามาตรวจสอบอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 3 ปี ส่วนคุณภาพภายนอก จะทำการตรวจประเมิน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทุก 5 ปี ตามหลักเกณฑ์คุณภาพภายในตามที่กำหนดไว้ ทำให้โรงเรียน ต้องดำเนินการบริหารการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ แม้ว่าแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ทั้งด้าน ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความเหมาะสมและความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน คุณวุฒิและศักยภาพครูและครู กระบวนการ ได้แก่ มาตรฐานของหลักสูตร ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก และผลผลิตคือ ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ ซึ่งสิ่งที่จะทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน คุณภาพการศึกษาจึงเป็นมาตรการหรือระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่าโรงเรียนที่ได้รับ การรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษาจะมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560 : 18) มีข้อมูลที่แสดงว่า คุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกระดับของวงการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบ

จึงได้มีสารบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ซึ่งโดยหลักการสากลถือว่าคุณภาพเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา แต่ประเทศไทยเพิ่งมาตื่นตัวเพราะได้มีการกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎหมายเป็นครั้งแรก โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2560 : 37) มีข้อมูลแสดงว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบคุณภาพทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา โดยในหมวด 6 มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ มาตรา 47 ให้มีระบบคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบคุณภาพภายใน และระบบคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนจัดให้มีระบบคุณภาพภายในโรงเรียน และให้ถือว่าคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษามีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียน โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษา ที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

ประกอบด้วย ระบบคุณภาพภายใน และระบบคุณภาพภายนอก และในวรรคสอง บัญญัติว่า ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ คุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 มี 3 หมวด ประกอบด้วย หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 คุณภาพภายในของโรงเรียน และหมวด 3 คุณภาพภายนอก

หมวด 1 บททั่วไป ว่าด้วยระบบภายใน ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และระบบภายนอก ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายนอก การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ กำหนดให้โรงเรียนดำเนินคุณภาพภายในต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการมีส่วนร่วม ให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงาน การประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการ โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยรายงานต่อ สาธารณชน รวมทั้งโรงเรียนต้องนำผลการประเมินทั้งในและนอกไปทำแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

หมวด 2 คุณภาพภายในของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ในที่นี้กล่าวเพียงส่วนที่ 1 ซึ่งใช้บังคับเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่วนนี้กล่าวถึงคณะกรรมการคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ส่วนประกอบของคณะกรรมการระดับกรม คุณสมบัติของคณะกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง รวมทั้งบทบาทหน้าที่ สิ่งสำคัญในหมวดนี้คือ โรงเรียนต้องจัดระบบคุณภาพตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการให้โรงเรียนยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (Butler, Marshall & Leahy. 2015 : 126) โดยการส่งเสริม สนับสนุน และ กำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับโรงเรียนขั้นพื้นฐานที่ไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามที่กำหนดได้นั้น หน่วยงาน ต้นสังกัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี ประกาศ

ผ่อนผันการปฏิบัติและวางแนวทางในคุณภาพภายในให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของโรงเรียน และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ
2. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
3. กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
4. กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของโรงเรียนและผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน
7. กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
8. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

หมวด 3 คุณภาพภายนอก จะครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา
2. มาตรฐานที่ว่าด้วยการบริหารจัดการศึกษา
3. มาตรฐานที่ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มาตรฐานที่ว่าด้วยคุณภาพภายใน

สุริพร อุตมะ (2560 : 42) มีข้อมูลที่แสดงว่าวัตถุประสงค์ของคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. เพื่อตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานในภาพรวม ตามระบบคุณภาพและกลไกที่กำหนดขึ้น ตามตัวบ่งชี้ในทุกองค์ประกอบคุณภาพว่าเป็นไปตามเกณฑ์และได้มาตรฐาน

2. เพื่อให้ทุกหน่วยงานทราบสถานภาพของตนเอง อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพตามเป้าหมายและเป้าประสงค์ ที่ตั้งไว้เป็นสากล

3. เพื่อให้ทุกหน่วยงานทราบที่ควรปรับปรุง ตลอดจนได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมจุดที่ควรปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

4. เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้มั่นใจว่าโรงเรียน สามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพได้

5. เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดมีข้อมูลสำหรับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เหมาะสม

ผลของคุณภาพการศึกษาจะมีประโยชน์ โดยผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบตามความคาดหวังของหลักสูตรจะเกิดความมั่นใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาในมาตรฐานเดียวกัน และหน่วยงานต่าง ๆ สามารถมั่นใจได้ว่าโรงเรียน มีทิศทางจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานที่กำหนด มีระบบบริหารคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพ มีการทำงานเป็นทีมและมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินคุณภาพการศึกษาโรงเรียนต้องดำเนินการทั้งคุณภาพทั้งภายในและภายนอก โดยคุณภาพภายในจะเน้นการพัฒนาคุณภาพ ในส่วนการประเมินคุณภาพเป็นการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกจะเน้นการประเมิน “ผล” คือ ประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่าง ๆ ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกจะใช้ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานต่าง ๆ ในการประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งการตรวจเยี่ยมโรงเรียน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงปรัชญา พันธกิจ และลักษณะการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน โดยจะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปี เตรียมเอกสาร ข้อมูล ในด้านต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลตามตัวบ่งชี้เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 87) มีข้อมูลแสดงว่าความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยโดยมีระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบและประเมินตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนดเพื่อเป็นหลักว่าสามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพและพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพและรับรองมาตรฐานจากภายนอก จะมีส่วนประกอบ 3 ชั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในจะต้องจัดให้มีระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพการศึกษาที่จะมีผลต่อผู้เรียนและต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการควบคุมคุณภาพประกอบที่เหมาะสมพร้อมทั้งการมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการด้วย

2. การตรวจสอบคุณภาพประกอบที่เป็นผลการดำเนินการของระบบและกลไกที่จัดให้มีขึ้น โดยจะเป็นการตรวจสอบเชิงระบบว่าได้มีการควบคุมคุณภาพการศึกษาหรือไม่ ได้ใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นเพียงใดและมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เกิดความเชื่อถือได้หรือไม่ ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะมุ่งเน้นการตรวจสอบหน่วยงานทางวิชาการเป็นหลัก

3. การประเมินคุณภาพโดยภาพรวมว่ามีการใช้ระบบคุณภาพการศึกษาแล้ว และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตลอดเวลา ทั้งนี้จะกระทำอย่างเป็นระบบโดยมีกฎเกณฑ์และแนวทางที่ชัดเจน

สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา (2556 : 17) มีข้อมูล que แสดงว่า โรงเรียนจะต้องมีการรายงานคุณภาพการศึกษาหรือรายงานการประเมินตนเองที่เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล และเปิดเผยข้อมูลต่อ สาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยจัดทำเป็นรายปี ตามรอบระยะเวลาของปีการศึกษา คือ เริ่มวันที่ 1 มิถุนายน สิ้นสุด 31 พฤษภาคม ของปีถัดไป โดยอาจทำในรูปแบบรายงานประจำปี สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนดำเนินการตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนจัดให้มีระบบคุณภาพภายในโรงเรียน และให้ถือว่าคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อ หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมถึงรองรับคุณภาพภายนอก
2. เพื่อให้โรงเรียน ทราบสัมฤทธิ์ผลในการดำเนินงานของตนเอง ได้ทราบจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง สำหรับเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป
3. เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดของ โรงเรียน มีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในแนวทางที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษา โดยต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของ โรงเรียนอย่างเป็นระบบ และควรยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษารองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

การศึกษาผลการวิจัยและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

พรชัย ตุงคนากร (2549 : 45 - 46) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่องอาชีพ ในชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าได้ หน่วยการเรียนรู้ เรื่องอาชีพในชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จำนวน 2 หน่วย รวม 13 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียน 26 ชั่วโมง เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังหน่วยการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 79.44 สูงกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้คือร้อยละ 70 ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้เรื่องอาชีพในชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

กัญวรา วงศ์ธิดา (2553 : 78 - 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่โต อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า สภาพแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการศึกษาและมีสภาพดี ประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุดโรงเรียน ส่วนแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการศึกษาภายนอกโรงเรียนประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ และกิจกรรม ส่วนในการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ด้านการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุง การจัดการแหล่งเรียนรู้ มีสภาพความสำเร็จในภาพรวมอยู่ในระดับตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และลงมือปฏิบัติแล้วแต่ยังไม่เกิดผลสำเร็จที่ชัดเจน สำหรับรูปแบบการใช้แหล่งเรียน

นฤมล มุระจิต (2553 : 67 - 70) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรใน โรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนนั้น บุคลากรในโรงเรียนเห็นว่า ด้านการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลากรใน โรงเรียน ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรใน โรงเรียนกับบุคลากรในชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายทั้ง โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยไม่ต่างกัน
- 3) ส่วนปัญหาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนใน

ศูนย์เครือข่าย คือ มีอัตรากำลังบุคลากรไม่เพียงพอและขาดความรู้ ขาดงบประมาณ และการทำงานของบุคลากรยังไม่เป็นทีม ขาดการประสานงานระหว่างกลุ่มรวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมน้อย

เปรมฤดี ปุโรทกานนท์ (2556 : 67 - 69) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1.326 คน จาก 85 โรงเรียน คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 307 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติ การนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน และ 3) ประสิทธิภาพในการทำงานต่างกันมีการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน

ปฐวี มณีวงศ์ (2558 : 74 - 78) ศึกษาเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ มาตรฐานส่วนประมาณค่า และปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ การดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดการประจุมวงโครงการเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดแคลนบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดการนิเทศตรวจสอบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางแห่งอยู่ห่างไกล แนวทางแก้ปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเป็นระบบทำการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้รอบด้าน มีการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้แบบบูรณาการกับชุมชน เชิญปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน และแต่งตั้งกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะ

ราชัญ วงศ์สอน (2560 : 111 - 130) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมพบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับมาก 2) ข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ระยะเวลา ระยะทาง ความปลอดภัยของการเดินทาง และความยากน้อยของความหลากหลายทางบริบทโดยรอบสถานศึกษา และการให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน 3) ความต้องการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก 4) มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน ง่ายต่อการสืบค้น มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม นักเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้โดยครูชี้แนะและเข้าถึงด้วยตนเอง และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา 5) สร้างความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อที่จะส่งเสริมและทำให้แหล่งเรียนรู้ได้พัฒนาและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน จัดให้มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก

กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์ (2561 : 92 - 99) ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน พบว่าการประเมินผลการศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ได้แก่ ปัจจัย ด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านทรัพยากร และ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 3) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา ได้แก่ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การปฏิบัติตามแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และ การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

มนัสสินธ์ จงปัญญานนท์ (2560 : 96 - 119) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษามหานคร อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษามหานคร อำเภอสอง

จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยภาพรวมของโรงเรียน ทั้ง 9 ด้าน พบว่าระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย การศึกษา อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านการควบคุมโดยวงจรคุณภาพ PDCA ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและด้านการสรุปผล

2) ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

วรรณิ แก้วจันทร์ (2561 : 54 - 57) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการสืบเสาะโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนเจริญศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 24 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่มดำเนินการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชีวิตสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอน ด้วยตนเอง ใช้เวลาทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 สถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชีวิตสัมพันธ์สูงกว่าก่อนเรียนและมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดี

งานวิจัยในต่างประเทศ

บลูสซ์ (Bruce, 1972 : 6026) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูใหญ่ในโรงเรียน ประถมศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ความคาดหวังทางโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน สำหรับความคาดหวังของ

ครูใหญ่โรงเรียน ประถมศึกษานั้น ผลการทาวิจัยมีดังนี้ ครูใหญ่คาดหวังที่จะให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมหรืองานวางแผนของโรงเรียนให้องค์การศาสนาและสถาบันอื่นในสังคมหัน มาให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ การอบรมสั่ง สอนเด็ก ให้มากขึ้น ให้การทำงาน มีคาบเกี่ยวระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน และอยากจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็กด้วย ครูและผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้ครูใหญ่มีที่พัก หรือที่อาศัยภายในบริเวณโรงเรียน ครูใหญ่มีความเห็นว่า การสื่อความหมายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีอุปสรรคอย่างหนึ่ง คือ การทำให้ความหมายของสิ่งหนึ่งสิ่งใดถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดข่าว หรือการส่งข่าวเกิดการผิดพลาด

บาร์นีสซ์ (Barnes. 1995 : 3152 - A) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครอง นักเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมกับการสอนของโรงเรียน โดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องมีบทบาท ที่โรงเรียนหรือในชั้นเรียน แม้ว่าการมีส่วนร่วมของพวกเขาจะไม่ใช่ไปตามอุดมคติดังกล่าว และได้พบว่า ผู้ปกครองยังมีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนด้วยการศึกษานี้ให้หลักฐานเพิ่ม เติม บิดา มารดาชาวอเมริกัน มีความประสงค์ที่จะมีสิทธิมีเสียงเกี่ยวกับ การเรียนการสอนลูก ๆ ของตน ซึ่งชี้ว่า บิดามารดาชาวอเมริกันเห็นคุณค่าการศึกษาและเห็นว่า โรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

ดอนเดโรสต์ (Dondero. 1993 : A - 1607) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการโรงเรียนโดยอาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐาน ระดับ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู ประสิทธิภาพของโรงเรียน และความพึงพอใจในงาน ผลการศึกษา พบว่า การจัดการของโรงเรียน ที่อาศัยโรงเรียนเป็นพื้นฐานมีการจัดการในโรงเรียนตาม ข้อเสนอแนะของครูผู้ร่วมงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการกำหนด กฎระเบียบในการปกครองตนเองจะ พบว่า ครูที่ได้รับความรับผิดชอบ และให้มีส่วนร่วมใน การตัดสินใจร่วมกัน จะมีความสุขรอบคอบโรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การที่ครูได้มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจ พบว่า มีความสัมพันธ์ในด้านบวกกับ ขวัญ และ กำลังใจในการทำงาน

ไอเวอร์สันต์ (Iverson. 2001 : A - 192) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษารายกรณีการบริหาร โดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน (School – based Management : A Case Study) ผู้วิจัยทางการศึกษารายกรณีการใช้รูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในเมืองนิวยอร์กเป็นเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า SBM ไม่ได้เกิดขึ้นจากภายใน โรงเรียนแต่ถูกสั่งการลงมาจากรัฐ โดยในเบื้องต้น โรงเรียนเพียงรับรู้ว่าจะให้โรงเรียนตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ครูใหญ่ของโรงเรียนจะมีความเข้าใจดีว่า ผู้บริหารและคณะกรรมการ โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมากขึ้น จำนวนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนเพิ่มขึ้น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่จะประสบความสำเร็จ

ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในโรงเรียนต้องออกกฎหมายที่ทำให้เกิดการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง และมีธรรมนูญหรือแผนแม่บทในระดับโรงเรียนอย่างชัดเจน

จายค็อก (Jaycox. 2001 : 1645) ได้ศึกษา เรื่อง การสอนแบบโฮมสกูลในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า แม้หลักสูตรจะกำหนดไว้เป็นแบบแผนแต่นักเรียนที่เรียนในระบบโฮมสกูลก็ต้องจัดให้ผู้เรียนได้ มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนและการถ่ายทอดประสบการณ์ จากผู้รู้ในสังคมปัจจุบันให้ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การให้ความรู้กับผู้เรียนทำให้ทราบถึงการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างไร กับความแตกต่างในการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีสถานที่ที่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นของตนหรือระดับประเทศ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม จะทำให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจและสามารถเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยโดยใช้ทรัพยากร สารสนเทศที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ ฟาร์ม พิพิธภัณฑ์ สิ่งแวดล้อม สถานที่สำคัญ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ ไม่กำหนดตายตัวสามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของผู้เรียน อาจเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพบปะระหว่างบุคคล การถ่ายรูป การวาดภาพ เป็นต้น

โลเปซ (Lopez. 2000 : 1877) ได้ศึกษา เรื่องความพึงพอใจของประชาชนในชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มลรัฐอิลลินอยด์ โดยใช้ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่ชุมชนมีส่วนช่วยเหลือในการให้การศึกษาแก่สถานศึกษาได้มากที่สุด คือ ภูมิปัญญาในชุมชน ปราชญ์ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการรักษาภูมิปัญญา ปราชญ์ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้ยั่งยืน

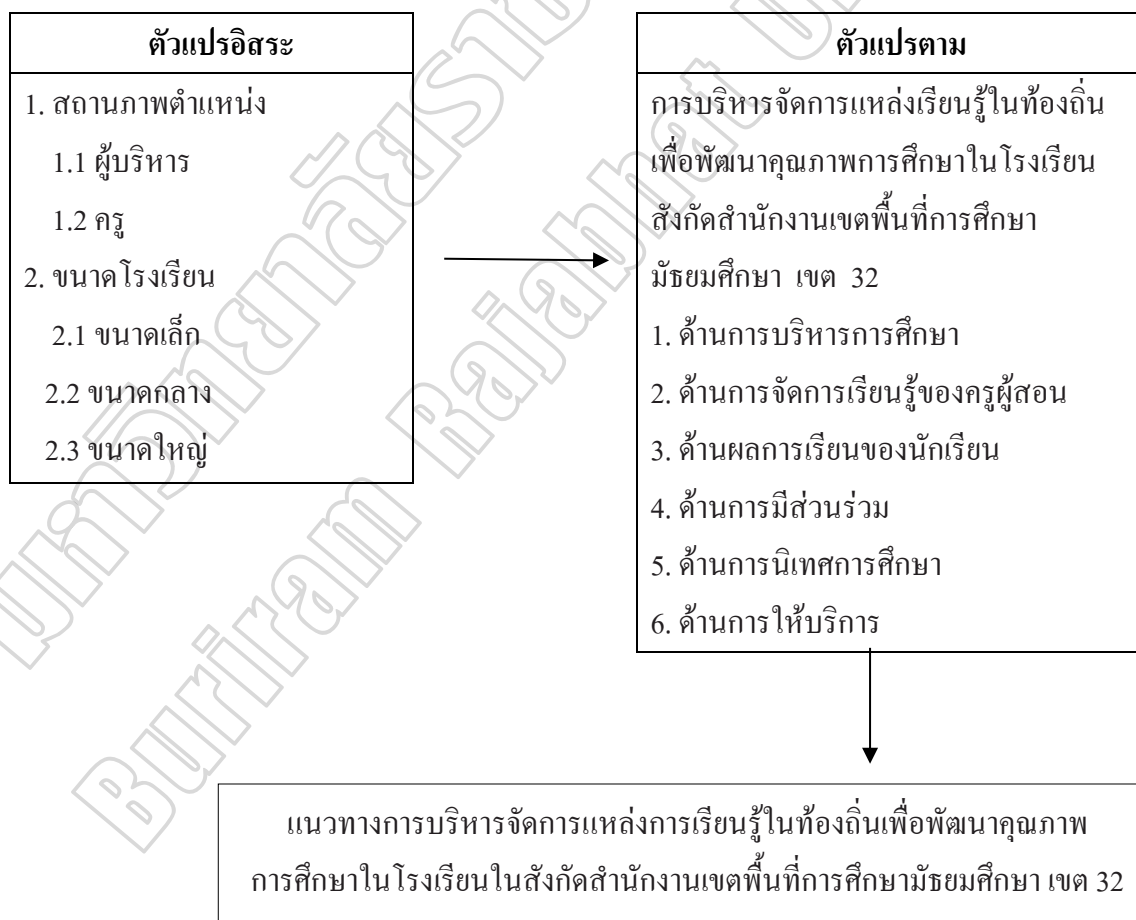
โรบินสัน (Robinson. 1992 : 746) ได้ศึกษา เรื่องความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนที่มลรัฐนิวฟอर्डแลนด์ ประเทศแคนาดา โดยใช้ประชาชน ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ในการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ใกล้สถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยระดมความคิด และร่วมกันวางแผนในการจัดการศึกษา จะได้แก้ไข ปัญหาของท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรม จะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการวางแผนในการบริหารงาน มีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ให้พร้อมทั้ง ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อีกทั้งต้องมีการร่วมมือจากส่วนของท้องถิ่นในการบูรณาการความรู้ และ

ผู้ปกครองของนักเรียนเองที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริม คอยกำกับดูแล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตาม ขั้นตอนที่วางไว้ และ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของ โรงเรียนสูงขึ้น การศึกษามีคุณภาพส่งผลต่อเยาวชน ของชาติในที่สุดตาม เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับ ที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2560 - 2579) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มุ่งยกระดับการศึกษาของ ชาติให้ได้มาตรฐานและจัดการศึกษาได้ อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดงานของการวิจัย

จากการได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและแนวการดำเนินการใช้ แหล่งเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ดังนี้

ภาพประกอบ 2.6 กรอบแนวความคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ในการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ มีดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2559 จาก 66 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 66 คน และครู 3,185 คน รวมทั้งสิ้น 3,251 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2559 จาก 66 โรงเรียน ได้จากการสุ่มประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608 - 610 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148 - 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยในลักษณะชั้นภูมิ (Stratified)

1.2.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเจจี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608 - 610 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148 - 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน

1.2.3 กรณีผู้บริหารใช้ประชากรซึ่งมีจำนวน 66 คน ส่วนครู จำนวน 279 จะทำการสุ่มให้กระจายไปตามกลุ่มโรงเรียนและขนาดโรงเรียนตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก รายละเอียดของจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 2.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

สหวิทยาเขต	ประชากร						กลุ่มตัวอย่าง					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู	ผู้บริหาร	ครู
กระสัง	3	61	2	96	1	134	3	6	2	9	1	11
นางรอง	4	95	3	115	1	152	4	9	3	10	1	15
ประโคนชัย	2	49	2	67	3	363	2	4	2	7	3	31
พุทไธสง	2	34	4	205	1	140	2	2	4	18	1	12
เมืองบุรีรัมย์	5	115	3	165	2	257	5	9	3	12	2	23
ลำปลายมาศ	5	81	1	64	1	129	5	7	1	6	1	13
ละหานทราย	5	74	1	47	1	134	5	9	1	5	1	11
สตึก	4	68	3	147	1	108	4	7	3	12	1	9
หนองกี่	2	32	3	144	1	122	2	2	3	10	1	10
รวม	32	626	22	1,020	12	1,539	32	55	22	89	12	135
รวมตามขนาด	658		1,042		1,551		87		111		147	
รวมทั้งสิ้น	3,251						345					

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยสถานภาพตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพทางการพัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ด้านผลการเรียนของนักเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการให้บริการ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 163)

คะแนน 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2.2 ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือจากเอกสารและตำราต่าง ๆ กำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ด้านผลการเรียนของนักเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการให้บริการ

2.2.3 สร้างแบบสอบถามตามแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ใน 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ด้านผลการเรียนของนักเรียน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการให้บริการ

2.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ (Wording) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) แบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ ถือว่าผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 163) โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.2.5.1 นายวิรัตน์ แสงกุล วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนแคนดงพิทยาคม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.2.5.2 นายพีระวัฒน์ เสวตรพัชร วุฒิการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) ตำแหน่งศึกษานิเทศ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

2.2.5.3 ดร.ศาสตรา สายสุนันทรารมย์ วุฒิการศึกษา ปร.ด.(หลักสูตรและการสอน) ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนตุมใหญ่วิทยา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล

ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมี IOC ตั้งแต่ .60 - 1.00 (ดังภาคผนวก ค)

2.6 นำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน กับโรงเรียนแคนดงพิทยาคม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละข้อ ผลปรากฏว่า ได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.60 – 0.83 เมื่อนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.805 ซึ่งมีค่าสูง (ดังภาคผนวก ง)

2.8 ปรับปรุงแบบสอบถามหลังทดลองใช้อีกครั้ง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยยื่นคำร้องต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม โดยส่งถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 32 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการส่งไปถึงผู้บริหารโรงเรียน

3.2 ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม โดยส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เพื่อแจกจ่ายไปยังกลุ่มตัวอย่างและกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน

3.4 เมื่อถึงกำหนดวันรับคืน ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3.5 กรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยได้ติดตามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด

3.6 ผลปรากฏว่าแบบสอบถามจำนวน 345 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 345 ฉบับ มีความสมบูรณ์ 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

4.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม

4.3 กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล

4.4 นำข้อมูลมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าที่ต้องการการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

4.4.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

4.4.2 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยรวมและรายด้าน โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 163)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 ความหมาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 ความหมาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 ความหมาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 ความหมาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 ความหมาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4.3 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพ โดยการทดสอบค่าที (Independent Samples t - test) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.4.4 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับ สภาพทางการพัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกันด้วยค่า Independent Samples t - test และขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' Method) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แจกแจงความถี่ และร้อยละ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5.1.1 อำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ตามวิธี Item Total Correlation โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 130)

$$\text{สูตร} \quad r_{xy} = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของแบบสอบถาม
	$\sum Y$	แทน	คะแนนในแต่ละข้อของผู้ตอบแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

5.1.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 261)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

5.2 สถิติพื้นฐาน

5.2.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 104)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนของข้อมูล

5.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$n \sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนข้อมูล (กลุ่มตัวอย่าง)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples) ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพ โดยการใช้ทดสอบค่าที่ (Independent Samples t-test) โดยใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 321)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบ t
	\bar{X}_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	\bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

5.3.2 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) โดยใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 328)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าแจกแจงของ F-distribution
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนในกลุ่ม

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้วิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe Method) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2553 : 236)

$$CV_d = \sqrt{(k-1)(F^*)(MS_{within})\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}$$

เมื่อ	k	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	F^*	แทน	ค่า F ที่เปิดจากตาราง Critical Values of F
	MS_{within}	แทน	ค่า Mean Square within Group ที่คำนวณไว้แล้วในการวิเคราะห์ความแปรปรวน
	n_1, n_2	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้ผู้บริหารใช้ประชากรซึ่งมีจำนวน 66 คน ส่วนครู จำนวน 279 จะทำการสุ่มให้กระจายไปตามกลุ่มโรงเรียนและขนาดโรงเรียนตามสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ที่ได้มาจากผลการวิเคราะห์ในระยะที่ 1 โดยนำประเด็นหรือข้อคำถามในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับมาเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

2.2.1 กำหนดกรอบคำถามสัมภาษณ์เป็น 6 ด้าน คือ ด้านนโยบายการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ด้านความเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ด้านการนิเทศการศึกษาในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และด้านการให้บริการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพทางการพัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ได้มาจากผลการวิเคราะห์ในระยะที่ 1 โดยนำประเด็นหรือข้อคำถามในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับมาเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง

3.3 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์พร้อมแยกแยะจับประเด็น อีกทั้งตัดคำพูดบางคำพูดที่ไม่เหมาะสมและไม่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การลดทอนข้อมูล ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้บทสรุปจากการสัมภาษณ์ โดยลดทอนให้เหลือเฉพาะประเด็นหลักๆ ตามตัวแปรที่ศึกษา

4.2 การจัดระเบียบข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการลดทอนข้อมูลแล้วมาจัดหมวดหมู่แล้วเอาเฉพาะข้อมูลที่ต้องการให้สอดคล้องกับคำถามตามตัวแปรที่ศึกษา

4.3 การหาข้อสรุปและตีความ โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พิจารณาความสอดคล้อง ความแตกต่างและความสัมพันธ์และตีความในรูปแบบการพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

- \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F แทน ค่าสถิติที่คำนวณจากการทดสอบค่าเอฟ (F - test)
* แทน ค่าระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 4 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังปรากฏในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

สถานภาพตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	66	19.13
1.2 ครู	279	80.87
รวม	345	100.00
2. ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน		
2.1 ขนาดเล็ก	109	31.59
2.2 ขนาดกลาง	111	32.17
2.3 ขนาดใหญ่	125	36.23
รวม	345	100.00

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งหมด 345 คน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 80.87 และเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.13 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 125 คนคิดเป็นร้อยละ 36.23 ขนาดกลางจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 ขนาดเล็ก จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.59

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 32 ดังปรากฏในตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมและรายได้

รายการ	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการบริหาร การศึกษา	3.32	0.62	ปานกลาง	3.25	0.66	ปานกลาง	3.26	0.65	ปานกลาง
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอน	3.25	0.60	ปานกลาง	3.17	0.59	ปานกลาง	3.18	0.59	ปานกลาง
3. ด้านผลการเรียนของ นักเรียน	3.53	0.56	มาก	3.42	0.62	ปานกลาง	3.44	0.60	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.84	0.62	มาก	3.67	0.78	มาก	3.70	0.75	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.93	0.64	มาก	3.78	0.75	มาก	3.81	0.73	มาก
6. ด้านการให้บริการ	3.29	0.61	ปานกลาง	3.17	0.52	ปานกลาง	3.19	0.53	ปานกลาง
รวม	3.53	0.43	มาก	3.41	0.42	ปานกลาง	3.43	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 4.2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหาร
จัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า
ด้านการมีส่วนร่วมและด้านนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.70$)
ด้านผลการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 3.44$) ด้านการบริหารการศึกษา ($\bar{X} = 3.2$) ด้านการให้บริการ
($\bar{X} = 3.19$) และด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใน
ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 32 ด้านการนิเทศการศึกษามากที่สุด ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.84$) และ ด้านการผลการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการนิเทศการศึกษามากที่สุด ($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.67$) และ ด้านการผลการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 3.42$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการบริหารการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	3.08	1.33	ปานกลาง	3.32	1.28	ปานกลาง	3.27	1.29	ปานกลาง	8
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	3.42	1.22	ปานกลาง	3.36	1.37	ปานกลาง	3.36	1.33	ปานกลาง	5
3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.50	1.24	มาก	3.44	1.32	ปานกลาง	3.44	1.30	ปานกลาง	3
4. การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.76	1.19	มาก	3.45	1.28	ปานกลาง	3.50	1.27	ปานกลาง	1
5. การจัดหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน	3.21	1.23	ปานกลาง	3.34	1.28	ปานกลาง	3.31	1.26	ปานกลาง	6
6. การจัดทำโครงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยคำนึงถึงกลยุทธ์ที่สำคัญของสถานศึกษา	3.47	1.21	ปานกลาง	3.40	1.25	ปานกลาง	3.41	1.23	ปานกลาง	4

ตาราง 4.3 (ต่อ)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
7. การกำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.85	1.04	ปานกลาง	2.81	1.28	ปานกลาง	2.82	1.22	ปานกลาง	10
8. การวางแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม ส่งเสริม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้	3.06	1.07	ปานกลาง	2.76	1.16	ปานกลาง	2.82	1.14	ปานกลาง	10
9. การกำหนดปฏิทินในการจัดกิจกรรมการเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้	3.38	1.17	ปานกลาง	3.27	1.31	ปานกลาง	3.29	1.28	ปานกลาง	7
10. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนอย่างชัดเจน	3.06	1.20	ปานกลาง	3.10	1.28	ปานกลาง	3.09	1.26	ปานกลาง	9
11. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ สำหรับ การวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้	3.76	1.19	มาก	3.45	1.28	ปานกลาง	3.50	1.27	ปานกลาง	1
รวมเฉลี่ย	3.32	0.62	ปานกลาง	3.25	0.66	ปานกลาง	3.26	0.65	ปานกลาง	

จากตาราง 4.3 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 32 ด้านการบริหารการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11 การจัดทำระบบข้อมูล สารสนเทศ สำหรับการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.50$) และข้อ 4 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมา คือ ข้อ 3 มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.44$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 7 การกำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.82$) และข้อ 8 การวางแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.82$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยรวมและรายข้อ

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
12. การจัดครูวิชาการและครูที่รับผิดชอบการจัดการแหล่งเรียนรู้	3.50	1.24	ปานกลาง	3.44	1.32	ปานกลาง	3.44	1.30	ปานกลาง	2
13. ครูฝ่ายวิชาการและครูที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ครอบคลุมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.76	1.19	มาก	3.45	1.28	ปานกลาง	3.50	1.27	ปานกลาง	1
14. การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจของการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึงและมีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกัน	3.21	1.23	ปานกลาง	3.34	1.28	ปานกลาง	3.31	1.26	ปานกลาง	4
15. การกำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบนำผลไปปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนา	3.47	1.21	ปานกลาง	3.40	1.25	ปานกลาง	3.41	1.23	ปานกลาง	3
16. ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	2.85	1.04	ปานกลาง	2.81	1.27	ปานกลาง	2.82	1.22	ปานกลาง	9

ตาราง 4.4 (ต่อ)

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
17. การนำแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	3.06	1.07	ปานกลาง	2.76	1.16	ปานกลาง	2.82	1.14	ปานกลาง	9
18. การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ภายในโรงเรียน	3.38	1.17	ปานกลาง	3.27	1.31	ปานกลาง	3.29	1.28	ปานกลาง	5
19. การดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผน การใช้แหล่งเรียนรู้	3.06	1.20	ปานกลาง	3.10	1.29	ปานกลาง	3.09	1.26	ปานกลาง	6
20. มีการจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินการใช้แหล่ง เรียนรู้อย่างเป็นระบบ	3.00	1.36	ปานกลาง	3.12	1.32	ปานกลาง	3.09	1.32	ปานกลาง	6
21. ครุณาผลการประเมินมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.24	1.36	ปานกลาง	2.96	1.23	ปานกลาง	3.01	1.25	ปานกลาง	8
รวมเฉลี่ย	3.25	0.60	ปานกลาง	3.17	0.59	ปานกลาง	3.18	0.59	ปานกลาง	

จากตาราง 4.4 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 32 ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 13 ครูฝ่ายวิชาการและครูที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ครอบคลุมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมา คือ ข้อ 12 การจัดการวิชาการและครูที่รับผิดชอบการจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.44$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 16 ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.82$) และข้อ 17 การนำแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.82$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านผลการเรียนของนักเรียน โดยรวมและรายข้อ

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
22. เข้าใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	3.50	1.22	ปานกลาง	3.38	1.26	ปานกลาง	3.40	1.25	ปานกลาง	7
23. มีการยืมคืนและส่งคืนตามระยะเวลาที่กำหนด	3.65	1.12	มาก	3.65	1.21	มาก	3.65	1.18	มาก	1
24. มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่โรงเรียนจัดขึ้นทุกครั้ง	3.58	1.07	มาก	3.56	1.13	มาก	3.56	1.11	มาก	3
25. สามารถตัดสินใจเลือกสารสนเทศที่เข้าถึงได้ถูกต้อง	3.50	1.24	ปานกลาง	3.45	1.39	ปานกลาง	3.46	1.35	ปานกลาง	5
26. มีการส่งเสริมให้นักเรียนรักษาทรัพยากรห้องสมุดโดยการไม่ขีดเขียน ฉีกหรือทำลายหนังสือ	3.20	1.15	ปานกลาง	3.50	1.20	ปานกลาง	3.44	1.19	ปานกลาง	6
27. ไม่นำหนังสือออกจากห้องสมุดโดยไม่ได้รับอนุญาต	3.19	1.26	ปานกลาง	3.43	1.42	ปานกลาง	3.38	1.39	ปานกลาง	8
28. มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ	3.95	0.87	มาก	3.57	1.37	มาก	3.64	1.30	มาก	2

ตาราง 4.5 (ต่อ)

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
29. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.50	1.14	ปานกลาง	3.38	1.18	ปานกลาง	3.39	1.16	ปานกลาง	9
30. นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ตามความต้องการและทั่วถึง	3.38	1.16	ปานกลาง	2.86	1.42	ปานกลาง	2.95	1.39	ปานกลาง	10
31. นักเรียนใช้เวลาว่างในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งเรียนรู้	3.90	0.85	มาก	3.45	1.13	ปานกลาง	3.53	1.09	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.53	0.56	มาก	3.42	0.62	ปานกลาง	3.44	0.60	ปานกลาง	

จากตาราง 4.5 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 32 ด้านผลการเรียนของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 23, 24, 28, และ 31 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 23 มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่โรงเรียนจัดขึ้นทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมาคือ ข้อ 28 มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.64$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 30 นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ตามความต้องการและทั่วถึง ($\bar{X} = 2.95$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมและรายข้อ

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
32. การประสานงานและการสื่อสารด้านการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน	3.90	0.85	มาก	3.45	1.13	ปานกลาง	3.53	1.09	มาก	7
33. การประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านจัดการแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา	3.65	1.14	มาก	3.16	1.47	ปานกลาง	3.25	1.42	ปานกลาง	10
34. การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายเผยแพร่ผลงานและการสร้างสรรค์จัดการแหล่งเรียนรู้	3.44	1.23	ปานกลาง	3.99	1.23	มาก	3.88	1.25	มาก	4
35. สถานศึกษามีการจูงใจให้ครูผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ	3.59	1.20	มาก	3.85	0.89	มาก	3.79	0.93	มาก	6

ตาราง 4.6 (ต่อ)

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
36. การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจของ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่าง ทั่วถึงและมีระบบโดยมีการปรึกษาหารือร่วมกัน	3.80	1.00	มาก	3.16	1.44	ปานกลาง	3.28	1.38	ปานกลาง	9
37. การสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา และนักเรียนร่วมมือกันใน การดำเนินงานใช้แหล่งเรียนรู้	3.95	0.83	มาก	3.88	1.21	มาก	3.89	1.14	มาก	3
38. นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกใช้แหล่งเรียนรู้	3.92	0.83	มาก	3.85	0.99	มาก	3.86	0.96	มาก	5
39. เปิดโอกาสให้ครูมีการแสดงความคิดเห็นต่อ การดำเนินงาน	3.90	1.02	มาก	3.19	1.50	ปานกลาง	3.32	1.44	ปานกลาง	8
40. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่ง เรียนรู้	4.12	0.73	มาก	4.09	1.10	มาก	4.09	1.03	มาก	1
41. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงาน	4.08	0.54	มาก	4.09	0.56	มาก	4.08	0.55	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.84	0.62	มาก	3.67	0.78	มาก	3.70	0.75	มาก	

จากตาราง 4.6 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 32, 34, 35, 37, 38, 40 และ 41 อยู่ในระดับมากส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 40 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ ข้อ 41 ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.08$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 33 การประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และประสบการณ์ด้านจัดการแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา ($\bar{X} = 3.25$)

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
42. การนิเทศ/ติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษาระหว่างการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	3.50	1.28	ปานกลาง	3.96	1.24	มาก	3.88	1.25	มาก	5
43. การประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน และรายงาน ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	3.65	1.09	มาก	3.84	0.90	มาก	3.80	0.93	มาก	7
44. คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประเมินผลสามารถนำไปพัฒนา แหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	3.79	1.05	มาก	3.16	1.43	ปานกลาง	3.25	1.38	ปานกลาง	10
45. การใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบในการประเมินผล การจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่าง เหมาะสม	4.00	0.88	มาก	3.87	1.20	มาก	3.89	1.14	มาก	4

ตาราง 4.7 (ต่อ)

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
46. การจัดทำรายงาน การประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	3.97	0.88	มาก	3.85	0.99	มาก	3.86	0.96	มาก	6
47. มีการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบ และกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการแหล่งเรียนรู้	3.88	1.09	มาก	3.21	1.49	ปานกลาง	3.33	1.44	ปานกลาง	9
48. การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.17	0.80	มาก	4.08	1.09	มาก	4.09	1.04	มาก	2
49. การประชุมรายงานผลและสรุปผลการดำเนินงาน	4.14	0.58	มาก	4.08	0.55	มาก	4.08	0.55	มาก	3
50. การจัดระบบการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบ	3.94	1.07	มาก	3.45	1.39	ปานกลาง	3.54	1.34	มาก	8
51. การนำผลการปรับปรุง พัฒนา เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาไปเผยแพร่ต่อไป	4.27	0.76	มาก	4.32	0.70	มาก	4.30	0.70	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.93	0.64	มาก	3.78	0.75	มาก	3.81	0.73	มาก	

จากตาราง 4.7 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 42, 43, 45, 46, 48, 49, 50 และ 51 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 51 การนำผลการปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาไปเผยแพร่ต่อไป ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือ ข้อ 48 การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 44 คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประเมินผลสามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.25$)

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ด้านการให้บริการแหล่งเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
52. สถานศึกษาจัดให้มีการให้บริการความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย	3.21	1.23	ปานกลาง	3.34	1.28	ปานกลาง	3.31	1.26	ปานกลาง	4
53. การทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ภายนอกให้สะดวก ต่อการนำไปใช้	3.47	1.21	ปานกลาง	3.40	1.25	ปานกลาง	3.41	1.23	ปานกลาง	2
54. การกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับความสามารถ	2.85	1.04	ปานกลาง	2.81	1.27	ปานกลาง	2.82	1.22	ปานกลาง	9
55. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของสถานศึกษาให้มี คุณภาพ	3.06	1.07	ปานกลาง	2.76	1.16	ปานกลาง	2.82	1.14	ปานกลาง	10
56. การให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับนักเรียน	3.38	1.17	ปานกลาง	3.27	1.31	ปานกลาง	3.29	1.28	ปานกลาง	5
57. การให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับชุมชน	3.06	1.20	ปานกลาง	3.10	1.28	ปานกลาง	3.09	1.26	ปานกลาง	6
58. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน	3.00	1.36	ปานกลาง	3.12	1.32	ปานกลาง	3.09	1.32	ปานกลาง	6

ตาราง 4.8 (ต่อ)

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ผู้บริหาร			ครู			โดยรวม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
59. การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ	3.24	1.36	ปานกลาง	2.96	1.23	ปานกลาง	3.01	1.25	ปานกลาง	8
60. การบริการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก ในการใช้แหล่งเรียนรู้	3.80	1.06	มาก	3.33	1.19	ปานกลาง	3.41	1.18	ปานกลาง	2
61. ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียน	3.79	0.90	มาก	3.56	0.99	มาก	3.60	0.97	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.29	0.61	ปานกลาง	3.17	0.52	ปานกลาง	3.18	0.53	ปานกลาง	

จากตาราง 4.8 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อ 61 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 61 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมา คือ ข้อ 53 การทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ภายนอกให้สะดวกต่อการนำไปใช้ ($\bar{X} = 3.41$) และข้อ 60 การบริการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.41$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 54 การกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความสามารถ ($\bar{X} = 2.82$) และข้อ 55 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 2.82$)

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ราชดำเนิน

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ขนาดโรงเรียน									โดยรวม		
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่					
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารการศึกษา	3.57	0.47	มาก	3.29	0.50	ปานกลาง	2.96	0.77	ปานกลาง	3.26	0.65	ปานกลาง
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	3.43	0.43	ปานกลาง	3.24	0.50	ปานกลาง	2.91	0.68	ปานกลาง	3.18	0.59	ปานกลาง
3. ด้านผลการเรียนของนักเรียน	3.70	0.66	มาก	3.47	0.42	ปานกลาง	3.20	0.61	ปานกลาง	3.44	0.61	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.18	0.51	มาก	3.63	0.69	มาก	3.35	0.78	ปานกลาง	3.70	0.76	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.32	0.56	มาก	3.73	0.66	มาก	3.43	0.67	ปานกลาง	3.81	0.73	มาก
6. ด้านการให้บริการ	3.43	0.42	ปานกลาง	3.25	0.47	ปานกลาง	2.92	0.57	ปานกลาง	3.19	0.53	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.77	0.28	มาก	3.43	0.30	ปานกลาง	3.13	0.39	ปานกลาง	3.43	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียนรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมและด้านนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}=3.81$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.70$) ด้านผลการเรียนของนักเรียน ($\bar{X}=3.44$) ด้านการบริหารการศึกษา ($\bar{X}=3.26$) ด้านการให้บริการ ($\bar{X}=3.19$) และด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ($\bar{X}=3.18$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

ตาราง 4.10 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	สถานภาพตำแหน่ง				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการบริหารการศึกษา	3.32	.62	3.24	.65	.390
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	3.25	.60	3.16	.58	.285
3. ด้านผลการเรียนของนักเรียน	3.53	.56	3.42	.61	.178
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.83	.62	3.67	.78	.110
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.93	.64	3.78	.75	.140
6. ด้านการให้บริการ	3.28	.61	3.16	.51	.106
รวมเฉลี่ย	3.52	.43	3.40	.41	.051

จากตาราง 4.10 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	ขนาดโรงเรียน						F
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการบริหารการศึกษา	3.57	0.47	3.29	0.50	2.96	0.77	9.85*
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน	3.43	0.43	3.24	0.50	2.91	0.68	6.67*
3. ด้านผลการเรียนของนักเรียน	3.70	0.66	3.47	0.42	3.20	0.61	2.89*
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.18	0.51	3.63	0.69	3.35	0.78	6.32*
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.32	0.56	3.73	0.66	3.43	0.67	9.44*
6. ด้านการให้บริการ	3.43	0.42	3.25	0.47	2.92	0.57	3.18*
รวมเฉลี่ย	3.77	0.28	3.43	0.30	3.13	0.39	12.25*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.11 พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมเป็นรายคู่

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.77	3.43	3.12
ขนาดเล็ก	3.77	-	0.33*	0.64*
ขนาดกลาง	3.43	-	-	0.30*
ขนาดใหญ่	3.12	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.12 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยรวมทุกคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
ด้านการบริหารการศึกษาเป็นรายคู่

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.57	3.28	2.96
ขนาดเล็ก	3.57	-	0.28*	0.60*
ขนาดกลาง	3.28	-	-	0.32*
ขนาดใหญ่	2.96	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 4.13 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ทุกคู่โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.14 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเป็นรายคู่

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.43	2.24	2.91
ขนาดเล็ก	3.43	-	0.18*	0.51*
ขนาดกลาง	3.24	-	-	0.32*
ขนาดใหญ่	2.91	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.14 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ทุกคู่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.15 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายกลุ่ม

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.70	3.46	3.19
ขนาดเล็ก	3.70	-	0.23*	0.50*
ขนาดกลาง	3.46	-	-	0.26*
ขนาดใหญ่	3.19	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.15 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายกลุ่มพบว่า ทุกกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.16 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมเป็นรายกลุ่ม

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.18	3.62	3.34
ขนาดเล็ก	4.18	-	0.55*	0.83*
ขนาดกลาง	3.62	-	-	0.28*
ขนาดใหญ่	3.34	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.16 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.17 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษาเป็นรายคู่

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.32	3.73	3.42
ขนาดเล็ก	4.32	-	0.59*	0.89*
ขนาดกลาง	3.73	-	-	0.33*
ขนาดใหญ่	3.42	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.17 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ทุกคู่โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4.18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการให้บริการเป็นรายคู่

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.43	3.25	2.91
ขนาดเล็ก	3.43	-	0.18*	0.51*
ขนาดกลาง	3.25	-	-	0.33*
ขนาดใหญ่	2.91	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.18 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ทุกคู่โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ผลการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จากการตอบแบบสอบถามโดยเรียงลำดับประเด็นหรือข้อความที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสองอันดับในแต่ละด้านมาเป็นข้อความในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งประกอบด้วย ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารการศึกษา
 - 1.1 การกำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.2 การวางแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน
 - 2.1 มีครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
 - 2.2 การนำแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ด้านผลการเรียนของนักเรียน

3.1 นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3.2 นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ตามความต้องการและทั่วถึง

4. ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึงและมีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกัน

4.2 การประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และประสบการณ์ด้านจัดการแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา

5. ด้านการนิเทศการศึกษา

5.1 มีการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบ และกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการแหล่งเรียนรู้

5.2 คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประเมินผลสามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

6. ด้านการให้บริการ

6.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความสามารถ

6.2 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

สรุปผลการสังเคราะห์การสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 32 ดังนี้

การดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 32 ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ด้านผลการเรียนของนักเรียนด้านการมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการให้บริการ โดยใช้แนวทางในการพัฒนานักกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศและติดตาม ซึ่งมีการดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด พบว่า

1. ด้านการบริหารการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ โดยการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการของโรงเรียนให้สนองตอบต่อภาระงานที่ปฏิบัติ โดยให้สนองนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดห้องเรียนที่สนองตอบความต้องการในการจัดการเรียนของนักเรียน การสร้างความตระหนัก

เห็นคุณค่าและความสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และมีการกำหนดแผนในการพัฒนาประจำปี โดยจัดให้ครอบคลุมทุกแหล่งเรียนรู้ พร้อมมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ประสบผลสำเร็จ โดยการส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในงานที่รับผิดชอบ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างจริงจังและทั่วถึง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ด้านผลการเรียนของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จ โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในโรงเรียนในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเอง การกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายในการให้บริการโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการ การกำหนดช่วงเวลาในการให้บริการอย่างชัดเจน และการบริการแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนต้องมีความเสมอภาคทั่วถึง

4. ด้านการมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณงานตามภารกิจของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้และการส่งเสริมความร่วมมือโดยให้รัฐบาล หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

5. ด้านการนิเทศการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ โดยมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีระบบการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นลายลักษณ์อักษร มีแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการกำหนดหน้าที่ ขอบข่าย บทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินงาน พร้อมมีการให้คำปรึกษาหารือระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยปฏิบัติและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกรูปแบบ

6. ด้านการให้บริการที่ประสบผลสำเร็จ โดยการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการใช้แหล่งเรียนรู้และพร้อมเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสรรหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและหลากหลายกับผู้เรียนและการสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน และกำหนดมาตรฐานจากผลการทำงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในอนาคต

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนากิจการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยจำแนกตามสถานภาพแตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2559 จาก 66 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 66 คน และครู 3,185 คน รวมทั้งสิ้น 3,251 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ปีการศึกษา 2559 จาก 66 โรงเรียน ได้จากการสุ่มประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 - 610 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 148 - 149) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 66 คน และครู จำนวน 279 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 345 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

ระยะที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายจำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถาม โดยได้รับคำปรึกษาจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือมีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลปรากฏว่าข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 30 คนกับโรงเรียนแคนดงพิทยาคม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวมแต่ละข้อ ผลปรากฏว่า ได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.83 เมื่อนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.805

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถาม และหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่เป็น กลุ่มตัวอย่างแล้วขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองภายในเวลาที่กำหนด กรณีมีแบบสอบถามที่ไม่ได้รับ คืนผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวมกลับคืนมาได้ 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.1 ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

2.2.1.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

2.2.1.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจัดอันดับเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

2.2.1.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One -Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

2.2.2 ระยะที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

2.2.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปมาน (Inductive Method)

2.2.2.2 นำข้อมูลมาเรียบเรียงในรูปของข้อความโดยการจัดกลุ่มประเด็น (Grouping)

2.2.2.3 ทำการวิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล โดยการอธิบายความ (Explanation) และตีความหมายข้อมูลที่ได้ (Interpretation)

2.2.2.4 นำเสนอเชิงพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 สรุปผลได้ 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

1. การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 2 ผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

1. ด้านการบริหารการศึกษา

1.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาระบบบริหารและการจัดการของโรงเรียนให้สนองตอบต่อภาระงานที่ปฏิบัติ โดยให้สนองนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียน

2. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดห้องเรียนที่สนองตอบความต้องการในการจัดการเรียนของนักเรียน

1.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. สร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. มีการกำหนดแผนในการพัฒนาประจำปี โดยจัดให้ครอบคลุมทุกแหล่งเรียนรู้ พร้อมมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในงานที่ได้รับผิดชอบ

2. ส่งเสริมให้บุคลากรมีการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างจริงจังและทั่วถึง

2.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการนำแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

2. ส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ด้านผลการเรียนของนักเรียน

3.1 ท่านมีแนวคิดในการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีในโรงเรียนในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเอง

2. กำหนดกิจกรรมที่หลากหลายในการให้บริการ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการ

3.2 ท่านมีแนวคิดในการส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ตามความต้องการและทั่วถึงอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. การกำหนดช่วงเวลาในการให้บริการอย่างชัดเจน
2. การบริการแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนต้องมีความเสมอภาคทั่วถึง

4. ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึงและ มีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกันอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณงานตามภารกิจของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2. มีการนิเทศติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ประสพการณ์ด้านจัดการแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษาอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้
2. ส่งเสริมความร่วมมือโดยให้รัฐบาล หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

5. ด้านการนิเทศการศึกษา

5.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบ และ กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
2. มีระบบการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นลายลักษณ์อักษร
3. แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

5.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประเมินผลสามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. การกำหนดหน้าที่ ขอบข่าย บทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินงาน พร้อมมีการให้คำปรึกษาระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยปฏิบัติ
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกรูปแบบ

6. ด้านการให้บริการ

6.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความสามารถอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการใช้แหล่งเรียนรู้และพร้อมเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้
 2. สรรหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการจัดแหล่งเรียนรู้
- 6.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างไร

แนวทางการพัฒนา

1. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและหลากหลายกับผู้เรียน
2. สร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน และกำหนดมาตรฐานจากผลการทำงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในอนาคต

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน อาจเป็นเพราะครูที่ทำหน้าที่จัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นนั้นจบการศึกษาในสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรงอาจมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในบริบทการทำงานในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพราะการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นนั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถรวมถึงเทคนิคการบริการและการจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ ในการพิจารณาคัดเลือกครูผู้ทำหน้าที่ ผู้บริหารต้องพิจารณาจากครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยตรง แต่ถ้าไม่มีควรแต่งตั้งครูจากการพิจารณาผู้ที่มีความรู้ในการบริหารจัดการแหล่ง

เรียนรู้ในท้องถิ่น สร้างมุมมองใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น หรืออาจใช้งบประมาณจากภายนอกมาสรรหาผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยตรง เพื่อให้การดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล มุระจิต (2553 : 67 - 70) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนนั้น บุคลากรในโรงเรียนเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมด้านการบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน พร้อมการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์เครือข่าย มีการจัดอัตรากำลังบุคลากรให้เพียงพอ จนเกิดการประสานงานระหว่างกลุ่มรวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สอดคล้องกับพจน์ การะเกษ (2017 : 163) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน มีระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในแนวทางเดียวกัน คือ 1) การวางแผนแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การดำเนินการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 3) การติดตามประเมินผลและรายงาน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีบริบทของโรงเรียน จำนวนบุคลากร และการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริญาญ์ เลียบคง (2560 : 66) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดย

ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พิทักษ์คชวงศ์ (2554 : 88 - 90) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาด สถานศึกษา พบว่า ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน กล่าวคือ สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กับสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและขนาด กลาง แตกต่างกัน โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยในการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนสูงกว่า สถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาขนาดใหญ่มีโอกาสในการเข้าถึง แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลายและครอบคลุมการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มากกว่า รวมถึง มีการจัดสรรงบประมาณมากกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า

4.1 ด้านการบริหารการศึกษา ควรสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญใน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และควรมีการกำหนดแผนในการพัฒนาประจำปี โดยจัด ให้ครอบคลุมทุกแหล่งเรียนรู้ พร้อมมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกาญญา ปีกะยะกา (2560 : 90) พบว่า ผู้บริหารมีการจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านห้องสมุดอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง และมีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์ อักษรที่ชัดเจน

4.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ควรมีส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้และ ประสบการณ์ในงานที่รับผิดชอบ และส่งเสริมให้บุคลากรมีการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างจริงจังและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 4 - 27) ที่ได้กำหนดบทบาทของ ครูผู้สอนให้เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4.3 ด้านผลการเรียนของนักเรียน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ ที่มีในโรงเรียนในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเอง และควรกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายในการให้บริการ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการ สอดคล้องกับนิตยา เหลมทุ่ง (2559 : 66 - 67) ได้ศึกษา

เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเทศบาล 1 (เวียงเชียงแสน) ตามหลักการบริหาร 4M ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบายในการบริหารแหล่งเรียนรู้และกำหนดแผนงาน/โครงการในการบริหารแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ครูผู้สอนได้ปฏิบัติตามแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยนำนักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จริงจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นทราบได้ ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาให้การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งชุมชนให้ความร่วมมือ ให้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาให้กับนักเรียน

4.4 ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมความร่วมมือโดยให้รัฐบาล หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับกัทรานิชฐ์ บุญส่ง (2552 : 70 - 71) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยทางสถานศึกษาและปราชญ์ชาวบ้านได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาได้เชิญปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งสถานศึกษาได้นำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.5 ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีระบบการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นลายลักษณ์อักษร และแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสสินิตย์ จงปัญญานนท์ (2560 : 116 - 117) พบว่า การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานแต่ละขั้นของแผนงานมีปัญหาด้านไหนเปลี่ยนแปลงบ้าง การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกควรมีการวัดและประเมินผล บันทึกไว้เป็นอย่างระบบ นำผลการประเมินมาใช้ ปรับปรุง พัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลสะท้อนให้เห็นถึงการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดการพัฒนา การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ควรมีการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญจวรา วงศ์ธิดา (2553 : 78 - 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่โถ อำเภอม่อนดำน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า สภาพแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการศึกษาและมีสภาพดี ประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

ห้องสมุดโรงเรียน ส่วนแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการศึกษาภายนอกโรงเรียนประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ สถานที่ และกิจกรรม ส่วนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ด้านการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงการจัดการแหล่งเรียนรู้ มีสภาพความสำเร็จในภาพรวมอยู่ในระดับตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และลงมือปฏิบัติแล้วแต่ยังไม่เกิดผลสำเร็จที่ชัดเจน สำหรับรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้

4.6 ด้านการให้บริการ ควรมีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและหลากหลายกับผู้เรียน และสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน และกำหนดมาตรฐานจากผลการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล มุระจิต (2553 : 67 - 70) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรใน โรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนนั้น บุคลากรในโรงเรียนเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมด้านการบริหารสิ่งแวดลอมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรใน โรงเรียน ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน พร้อมการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์เครือข่าย มีการจัดอัตรากำลังบุคลากรให้เพียงพอ จนเกิดการประสานงานระหว่างกลุ่มรวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เชิงนโยบาย เนื่องด้วยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ส่วนใหญ่ขาดครูที่จบด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้หรือได้รับการอบรมตามมาตรฐานของคุรุสภา จึงควรดำเนินแก้ไขโดยสรรหาบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จัดให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในแหล่งเรียนรู้เข้ารับการอบรมด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 เชิงปฏิบัติการ เนื่องด้วยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ขาดการจัดพื้นที่

และบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร ขาดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายภายในโรงเรียน ดังนั้นจึงต้องจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนบรรยากาศและจัดให้มีมุมบริการต่าง ๆ ให้เหมาะสม กระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าใช้บริการและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามขอบข่ายของงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและกำหนดประเด็นตัวแปรที่ศึกษาเพิ่มเติม

2.2 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาศักยภาพให้เท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2561). แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพรพิทยา. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2551). กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นระเบียบวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2554). การประกันคุณภาพของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญาวัฒน์ สุขวราห์. (2558). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนหลังสวนธนบุรีรมย์ เรื่อง ผลงานจากกะลามะพร้าว. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (เทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- กัญจวรา วงศ์ธิดา. (2553). รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแม้อ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- คมสันต์ พิพัฒน์วุฒิกุล. (2556). การประเมินประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (ศึกษาศาสตร์แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จักรพงษ์ สุวรรณรัมย์. (2552, มิถุนายน). "อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการสอนของครูผู้สอน". วารสารศึกษาศาสตร์. 20(3) : 79 - 90.
- จินดา โพธิ์อุบล. (2559). แนวทางการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชุมแสง อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- นฤมล มุระจิต. (2553). การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้
 ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนา
 คุณภาพการศึกษาแม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏเชียงใหม่.
- นันทนิจ เทียงพูนโลก. (2556, กรกฎาคม - กันยายน). “การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน
 โรงเรียนเป็นสื่อสำคัญ”. วารสารวิชาการ. 16(3) : 16 - 27.
- นัยรัตน์ วุฒิพงศ์กุลยศ. (2560). ทักษะของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานวิชาการตามแนวทางปฏิรูป
 การศึกษาของผู้บริหาร ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 ที่ 10 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. วิทยานิพนธ์
 ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- นิตยา แผลมทุ่ง. (2559). แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน
 ของโรงเรียนเทศบาล 1 (เวียงเชียงแสน). การศึกษานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
 เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นิรุต กลีบจันทร์. (2559). แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บรรเจิด มีกุล. (2555). การนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา
 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหาร
 การศึกษา : พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2553). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย รวมกลาง (2560). ความพึงพอใจของข้าราชการครูในการจัดระบบสารสนเทศของ
 โรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 10 สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหาร
 การศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- เบญญาภา อินตะวงค์. (2556). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอปง จังหวัดพะเยา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ปฐวี มณีวงศ์. (2558). การบริหารแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ลำปาง.
- ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์. (2554). การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การจัดการศึกษา). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. บุรีรัมย์
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ภูมิปัญญา
การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติที่เน้นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 - 6. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท (วิจัยหลักสูตรและการสอน). สกลนคร :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เปรมฤดี ปุโรทกานนท์. (2556, มกราคม - เมษายน). การศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา
ท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม.
วารสารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 7(1) : 159 - 168).
- พจน์ การะเกษ. (2017). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. **JOURNAL OF NAKHONRATCHASIM
COLLEGE**. 11(1) : 155 - 165.
- พรชัย ตุงคนาคกร. (2549). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง อาชีพในชุมชนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน
ท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา).
เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภัครภรณ์ มานิตย์. (2550). การจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโป่งสา จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
การค้นคว้าแบบอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรานิษฐ์ บุญส่ง. (2552). ทำการศึกษารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้อของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- มณีนรัตน์ ปานจันทร์. (2553). ผลของนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีต่อการรับรู้และพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน : การวิจัยแบบผสม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัสสินธุ์ จงปัญญานนท์. (2560). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษามหะนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. การค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม. (การบริหารการศึกษา).แพร่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชัญ วงศ์สอน. (2560). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : นำศิลป์โชนษา.
- วรรณภา เงินพุ่ม. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเขียนเรียงความที่เน้นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วรรณิ แก้วจันทร์. (2561). ผลของการใช้กระบวนการสืบเสาะโดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วราลักษณ์ อัจฉริยะ. (2558, มกราคม - เมษายน). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน. 7(18) : 1 - 9.
- วิศิษฐ์ นาสารีย์. (2554). การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการสอน วิชาศิลปศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิลาสินี พลขำนิ. (2559). การพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ด้วยการอ่านภาษาอังกฤษผ่านแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- แววพันธ์ นางข้าวชัย. (2558). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านนาป่าแปก อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริกาญญา ปีกเคชะกา. (2560). การดำเนินงานห้องสมุดของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศิริญาชัย เลียบคง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สถาพร พลราชม. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สันติ ปิ่นหอม. (2560). ปัจจัยตัวกำหนดคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). การวิจัยเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพ. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2556. กรุงเทพฯ : โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท 11.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (2557). รายงานการประกันคุณภาพการศึกษา. บุรีรัมย์ : กลุ่มงานนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- _____. (2559). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดและแผนพัฒนาการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทาง ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดและแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่การศึกษา 11-13 พฤษภาคม 2559 โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน พัทยา จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2547). คู่มือการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2561). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2560 จาก <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf>
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2560). รายงานประจำปี 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- _____. (2561). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2554. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2561). สถานะการศึกษาไทย ปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุดารัตน์ ช่วยรักษา. (2558). การพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน เรื่อง ดินในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านโพนงาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สกนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สุทิศ คงศรี. (2560). ความพึงพอใจของข้าราชการครูที่มีต่องานบริหารงานในโรงเรียนกลุ่ม
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภูสิงห์ชายขอบและโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอภูสิงห์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษเขต 3. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุมาลี วุฒิสেলা. (2560). คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษาที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7.
ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุวิพร อุดมมะ. (2560). การศึกษาบรรยากาศองค์กรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาไพรบึง (กพศ.16) อำเภอไพรบึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรี
สะเกษ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ท
กรุงเทพ.
- เสกสรร นิยมเพ็ง. (2560). การพัฒนาพื้นที่สาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของ
ชุมชนเมือง : กรณีศึกษา สวนสาธารณะหนองนารี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Avalos, B. (1997). "Professionalism and Empowerment of Teachers : Views And Experiences,"
In **Teachers, Teacher Education and Training, Education Dilemmas : Debate and
Diversity**. Volume 1, Edited by Keith Watson, Celia Mogul and SohanModgil. p.68–
84. London : Cass ell.
- Barnes. (1995). African American Parents Involvement in Their Children Schooling.
Dissertation Abstracts International. 55(5) : 3152-A .
- Bruce, E.L. (1972, January). The Role of the Elementary Principle in Community School
Relation. **Dissertation Abstracts International**. 32(1) : 6026.
- Butler, D., Marshall, D. K., & Leahy, M. M. (Eds.). (2015). **Shaping the Future : How
Technology Can Lead to Educational Transformation**. Liffey Press.
- Dondero, G.M. (1993). School - based Management, Teachers's Decisional Participation
Levels, School Effectiveness, and Job Satisfaction. **Dissertation Abstracts
International**. 54(05) : A - 1607.
- Fink. (2003). **Creating significant learning experiences : An integrated approach to
designing college courses**. San Francisco : JosseyBass.

Iverson, C.J. (2001). School - based Management : A Case Study. Dissertation Abstracts International. 62(05) : A - 192

Jaycox, R. (2001). **Rural Home Schooling and Place - based Education**. Charleston, West Virginia : ERIC.

Lopez, J.S. (2000). **Social Structure**. London : Buckingham and Philadepelphia.

Robinson, M. (1992). Link Distance Education to Sustainable Community Development. Conada : Memorial University of New Fund land.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

**เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน
ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
3. ข้อมูลที่ได้จากท่านจะนำวิเคราะห์และสรุปผลในลักษณะ โดยภาพรวม มิใช่เป็นรายบุคคล จึงไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด
4. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตามความเป็นจริง

นายจรรูวัช เคนพันศรี
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ตำแหน่ง

ผู้บริหาร

ครู

2. ขนาดโรงเรียน

ขนาดเล็ก นักเรียนตั้งแต่ 499 คนลงมา

ขนาดกลาง นักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน

ขนาดใหญ่ นักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ข้อคำถามแต่ละข้อกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารการศึกษา						
0	สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้		/			
00	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้			/		
000	การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญ ผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้	/				

คำอธิบาย

ข้อ 0 ท่านทำเครื่องหมาย / ในช่อง 4 หมายถึง ผู้บริหารหรือครูมีการปฏิบัติให้สถานศึกษาของท่านมีการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก

ข้อ 00 ท่านทำเครื่องหมาย / ในช่อง 3 หมายถึง ผู้บริหารหรือครูมีการปฏิบัติการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับปานกลาง

ข้อ 000 ท่านทำเครื่องหมาย / ในช่อง 5 หมายถึง ผู้บริหารหรือครูมีการปฏิบัติจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญ ผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารการศึกษา						
1.	การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา					
2.	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน					
3.	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้					
4.	การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญ ผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้					
5.	การจัดหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการวางแผน					
6.	การจัดทำโครงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยคำนึงถึงกลยุทธ์ที่สำคัญของสถานศึกษา					
7.	การกำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
8.	การวางแผนงานหรือ โครงการหรือกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้					
9.	การกำหนดปฏิทินในการจัดกิจกรรมการเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้					
10.	การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างชัดเจน					

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน						
11.	การจัดทำระบบข้อมูล สารสนเทศ สำหรับการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้					
12.	การจัดครูวิชาการและครูที่รับผิดชอบการจัดการแหล่งเรียนรู้					
13.	ครูฝ่ายวิชาการ และครูที่รับผิดชอบการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ และครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ครอบคลุมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้					
14.	การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึงและมีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกัน					
15.	การกำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปปรับปรุง และแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการ ปรับปรุง และพัฒนา					
16.	ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้					
17.	การนำแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
18.	การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน					
19.	การดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการใช้แหล่งเรียนรู้					
20.	มีการจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ					
21.	ครูนำผลการประเมินมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน					
ด้านผลการเรียนของนักเรียน						
22.	นักเรียนสามารถสำรวจค้นหาแหล่งเรียนรู้อันเป็นความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ					
23.	นักเรียนสามารถรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถรู้จักตนเอง					

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
24.	นักเรียนสามารถเรียนรู้แนวคิดแปลกใหม่และมีความก้าวหน้าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น					
25.	นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง					
26.	นักเรียนสามารถฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความ จากการศึกษาด้วยตนเอง					
27.	นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้					
28.	นักเรียนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
29.	นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
30.	นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน ได้ตามความต้องการและทั่วถึง					
31.	นักเรียนใช้เวลาว่างในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งเรียนรู้					
ด้านการมีส่วนร่วม						
32.	การประสานงานและการสื่อสารด้านการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ ระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน					
33.	การประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ ประสพการณ์ด้านจัดการแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา					
34.	การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายเผยแพร่ ผลงาน และการ สร้างสรรค์จัดการแหล่งเรียนรู้					
35.	สถานศึกษามีการจูงใจให้ครูผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ					
36.	การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่าง ทั่วถึงและ มีระบบ โดยมี การปรึกษาหารือร่วมกัน					
37.	การสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ นักเรียนร่วมมือกันในการดำเนินงานใช้แหล่งเรียนรู้					
38.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งเรียนรู้					
39.	เปิดโอกาสให้ครูมีการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน					

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
40.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้					
41.	ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน					
ด้านการนิเทศการศึกษา						
42.	การนิเทศ/ติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ระหว่างการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
43.	การประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน และรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง					
44.	คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประเมินผล สามารถนำผลไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม					
45.	การใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบในการประเมินผลการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม					
46.	การจัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา					
47.	มีการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบ และกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการแหล่งเรียนรู้					
48.	การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมิน งานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้					
49.	การประชุมรายงานผลและสรุปผลการดำเนินงาน					
50.	การจัดระบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ					
51.	การนำผลการปรับปรุง พัฒนา เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาไปเผยแพร่ต่อไป					
ด้านการให้บริการแหล่งเรียนรู้						
52.	สถานศึกษาจัดให้มีการให้บริการความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เรียน ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย					
53.	การทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ภายนอกให้สะดวกต่อการนำไปใช้					
54.	การกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความสามารถ					

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
55.	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ					
56.	การให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับนักเรียน					
57.	การให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับชุมชน					
58.	การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน					
59.	การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ					
60.	การบริการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้					
61.	ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน					

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

ผู้สัมภาษณ์.....
ผู้ให้สัมภาษณ์.....
วันที่ทำการสัมภาษณ์ เวลา..... น.
หัวข้อที่สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32

คำชี้แจง ท่านมีการดำเนินงานสู่การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาในโรงเรียนอย่างไร

1. ด้านการบริหารการศึกษา

1.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนอย่างไร

1.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนงานหรือ โครงการหรือกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน
การใช้แหล่งเรียนรู้อย่างไร

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการ
บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร

2.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการนำแหล่งรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการ
สอนอย่างไร

3. ด้านผลการเรียนของนักเรียน

3.1 ท่านมีแนวคิดในการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างไร

3.2 ท่านมีแนวคิดในการส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ตามความต้องการและทั่วถึงอย่างไร

4. ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตามภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึงและ มีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกันอย่างไร

4.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ ประสพการณ์ด้านจัดการแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษาอย่างไร

5. ด้านการนิเทศการศึกษา

5.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบ และกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร

5.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประเมินผลสามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมอย่างไร

6. ด้านการให้บริการ

6.1 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความสามารถอย่างไร

6.2 ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างไร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผลการประเมิน
		1	2	3	4	5		
ด้านการบริหารการศึกษา								
1	การวางแผนการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
2	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
3	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกเพื่อการวางแผน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	+1	+1	0	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
4	การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดย เชิญผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อ การวางแผนการบริหาร จัดการ แหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
5	การจัดหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มา ใช้ในการวางแผน	+1	+1	0	+1	0	0.60	สอดคล้อง
6	การจัดทำโครงการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้โดยคำนึงถึงกลยุทธ์ที่ สำคัญของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
7	การกำหนดนโยบายการใช้แหล่ง เรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
8	การวางแผนงานหรือโครงการหรือ กิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการใช้ แหล่งเรียนรู้	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
9	การกำหนดปฏิทินในการจัด กิจกรรมการเรียน โดยใช้แหล่ง เรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
10	การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนอย่าง ชัดเจน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	คล่อง
11	การจัดทำระบบข้อมูล สารสนเทศ สำหรับการวางแผนการใช้แหล่ง เรียนรู้	+1	+1	0	0	+1	0.60	คล่อง
ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน								
12	การจัดครูวิชาการและครูที่ รับผิดชอบการจัดการแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
13	ครูฝ่ายวิชาการ และครูที่รับผิดชอบ การบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้และ ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ ครอบคลุมการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
14	การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตาม ภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่าง ทัวถึง และมีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือ ร่วมกัน	+1	+1	0	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
15	การกำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบนำผล ไปปรับปรุง และแก้ไขการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ไปใช้ใน การ ปรับปรุงและพัฒนา	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
16	ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถใน การวางแผนการ บริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้	+1	+1	0	+1	0	0.60	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
17	การนำแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
18	การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
19	การดำเนินการกิจกรรมการเรียน การสอนตามแผนการใช้แหล่ง เรียนรู้	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
20	มีการจัดทำรายงานสรุปผล การประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
21	ครูนำผลการประเมินมาจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
ด้านผลการเรียนของนักเรียน								
22	นักเรียนสามารถสำรวจค้นหาแหล่ง เรียนรู้อันเป็นความต้องการพื้นฐาน ตามธรรมชาติ	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
23	นักเรียนสามารถรู้จักการทำงานเป็น กลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ ฝึกทักษะ กระบวนการเรียนรู้ให้สามารถรู้จัก ตนเอง	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
24	นักเรียนสามารถเรียนรู้แนวคิด แปลกใหม่และมีความก้าวหน้า ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	0	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
25	นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ค้นคว้าหา ความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
26	นักเรียนสามารถฝึกทักษะ การสังเกต การเก็บข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล การตีความ จาก การศึกษาด้วยตนเอง	+1	+1	0	+1	0	0.60	สอดคล้อง
27	นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้จาก แหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
28	นักเรียนสามารถนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
29	นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
30	นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน ได้ตามความต้องการและทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
31	นักเรียนใช้เวลาว่างในการศึกษา เรียนรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
ด้านการมีส่วนร่วม								
32	การประสานงานและการสื่อสาร ด้านการดา เนินงานตามแผน การบริหารจัดการดำเนินงานแหล่ง เรียนรู้ ระหว่างบุคลากรใน หน่วยงาน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
33	การประสานความร่วมมือ และ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และ ประสบการณ์ด้านจัดการแหล่ง เรียนรู้กับสถานศึกษาหรือเครือข่าย ภายในเขตพื้นที่การศึกษา	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
34	การสนับสนุนการสร้างเครือข่าย เผยแพร่ ผลงาน และการสร้างสรรค์ จัดการแหล่งเรียนรู้	+1	+1	0	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
35	สถานศึกษามีการจูงใจให้ครูผู้สอน เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
36	การแบ่งหน้าที่และปริมาณงานตาม ภารกิจ ของการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลอย่างทั่วถึงและ มีระบบ โดยมีการปรึกษาหารือ ร่วมกัน	+1	+1	0	+1	0	0.60	สอดคล้อง
37	การสนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และ นักเรียนร่วมมือกันใน การดำเนินงานใช้แหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
38	นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกใช้ แหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
39	เปิดโอกาสให้ครูมีการแสดง ความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
40	นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
41	ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การประเมินผลการดำเนินงาน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
ด้านการนิเทศการศึกษา								
42	การนิเทศ/ติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ระหว่างการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
43	การประเมินผลการดำเนินงาน เกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน และรายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
44	คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการประเมินผลสามารถนำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	0	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
45	การใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบในการประเมินผลการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
46	การจัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินการจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	+1	+1	0	+1	0	0.60	สอดคล้อง
47	มีการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบ และกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
48	การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม และประเมิน งานการบริหารจัด การแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
49	การประชุมรายงานผลและสรุปผล การดำเนินงาน	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
50	การจัดระบบการนิเทศภายในอย่าง เป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
51	การนำผลการปรับปรุง พัฒนา เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่ง เรียนรู้ในสถานศึกษาไปเผยแพร่ ต่อไป	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
ด้านการให้บริการแหล่งเรียนรู้								
52	สถานศึกษาจัดให้มีการให้บริการ ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เรียน ทั้งใน ระบบ นอกระบบ และตามอริยาศัย	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
53	การทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ภายนอกให้สะดวกต่อการนำไปใช้	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
54	การกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนา แหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับ ความสามารถ	+1	+1	0	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
55	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกด้านของ สถานศึกษาให้มีคุณภาพ	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง
56	การให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ กับนักเรียน	+1	+1	0	+1	0	0.60	สอดคล้อง
57	การให้ความรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้ กับชุมชน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง
58	การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	0	0.80	สอดคล้อง

ข้อที่	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	ผล การประเมิน
		1	2	3	4	5		
59	การจัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการ	+1	+1	0	0	+1	0.60	สอดคล้อง
60	การบริการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
61	ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน	+1	+1	+1	0	+1	0.80	สอดคล้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง

คุณภาพของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของเครื่องมือสำหรับผู้บริหารสถานและครู

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
AT1_1	418.4500	2146.1553	.5937	.9758
AT1_2	418.5000	2145.2105	.5449	.9758
AT1_3	418.6000	2138.7789	.6143	.9757
AT1_4	418.6000	2139.2000	.6888	.9757
AT1_5	418.5500	2140.5763	.5689	.9758
AT1_6	418.3000	2156.7474	.4573	.9759
AT1_7	418.4000	2147.0947	.4954	.9759
AT1_8	418.5500	2138.5763	.6740	.9757
AT1_9	418.6500	2145.3974	.4026	.9760
AT1_10	418.6000	2137.8316	.5225	.9758
AT1_11	418.8000	2116.0632	.7851	.9755
AT1_12	418.9000	2139.6737	.4033	.9760
AT1_13	419.0000	2128.3158	.5334	.9758
AT1_14	418.9500	2129.7342	.4999	.9759
AT1_15	419.0000	2132.5263	.5921	.9757
AT1_16	419.0500	2150.6816	.3770	.9760
AT1_17	418.8500	2133.3974	.7087	.9757
AT1_18	418.7500	2131.6711	.6093	.9757
AT1_19	418.6000	2134.6737	.6787	.9757
AT1_20	418.7000	2139.5895	.5824	.9758
AT1_21	418.9500	2132.3658	.6098	.9757
AT1_22	418.7500	2129.9868	.6316	.9757
AT1_23	418.8000	2127.1158	.5350	.9758
AT1_24	418.7000	2128.2211	.6340	.9757
AT1_25	418.6500	2119.6079	.7821	.9755
AT1_26	418.6000	2120.3579	.8182	.9755
AT1_27	418.6000	2113.9368	.8372	.9754
AT1_28	419.0500	2144.1553	.4672	.9759
AT1_29	419.0000	2139.7895	.5409	.9758
AT1_30	418.9000	2157.9895	.3427	.9760
AT1_31	418.8000	2150.1684	.4177	.9759
AT1_32	419.3000	2160.8526	.2077	.9762
AT1_33	419.5500	2152.8921	.4303	.9759
AT1_34	419.7000	2160.1158	.3579	.9760
AT1_35	419.3000	2160.8526	.2077	.9762
AT1_36	419.7000	2160.1158	.3579	.9760
AT1_37	419.2500	2143.1447	.4991	.9759
AT1_38	420.0000	2147.4737	.2811	.9763
AT1_39	419.7500	2150.8289	.2625	.9763
AT1_40	418.5500	2124.5763	.7394	.9756
AT1_41	419.8500	2155.9237	.2233	.9763
AT1_42	419.7500	2150.8289	.2625	.9763

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
AT1_43	420.4500	2139.9447	.3926	.9760
AT1_44	418.5500	2138.4711	.6758	.9757
AT1_45	418.4500	2139.1026	.6325	.9757
AT1_46	418.3500	2141.7132	.5764	.9758
AT1_47	418.8500	2125.0816	.6472	.9757
AT1_48	418.8000	2133.4316	.4940	.9759
AT1_49	419.9500	2142.7868	.3453	.9761
AT1_50	420.1000	2142.5158	.3351	.9762
AT1_51	419.4500	2124.1553	.5323	.9758
AT1_52	419.3000	2145.4842	.3307	.9761
AT1_53	419.0000	2126.4211	.4293	.9761
AT1_54	419.1000	2119.3579	.6490	.9757
AT1_55	418.6500	2112.2395	.8180	.9755
AT1_56	418.9500	2127.9447	.6204	.9757
AT1_57	420.0000	2142.5263	.3595	.9761
AT1_58	418.7000	2149.0632	.4937	.9759
AT1_59	419.2500	2139.4605	.3750	.9761
AT1_60	419.9500	2143.7342	.3529	.9761
AT1_61	419.3000	2133.0632	.4192	.9760

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 61

Alpha = .8691

Reliability**Case Processing Summary**

		N	%
Cases	Valid	346	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	346	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.805	61

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายจรรวัวร์ เคนพันศรี
วันเกิด	วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 129 หมู่ 15 บ้านเทพสัมพันธ์ ตำบลแคนคง อำเภอแคนคง จังหวัดบุรีรัมย์ 31150
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู อันดับ คศ.3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนแคนคงพิทยาคม ตำบลแคนคง อำเภอแคนคง จังหวัดบุรีรัมย์ 31150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2562	ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์